RYNEK METALOWY i MASZYNOWY

THE-METAL-AND-MACHINE-MARKET (WEEKLY)
LE MARCHÉ DES METAUX ET DES MACHINES (HEBDOMADAIRE)
DER METALL- UND MASCHINEN-MARKT (WOCHENFACHBLATT)

STAŁE DODATKI: „ELEKTRO- i RADJOTECHNIKA" ◆ „POSTĘPY W PRZEMYŚLE" Z „DZIAŁEM AUTOMOBILOWYM" ◆ „DZIAŁ BUDOWLANY i CERAMICZNY" ◆ „DZIAŁ MASZYN ROLNICZYCH"

PRZEDPŁATA
kwartalna 4½ zł + 40 gr za dostawę franko w dom.

Tygodnik abonować można na wszystkich pocztach w Państwie Polskiem.

Ceny ogłoszeń i inne warunki zamieszczone są na stronie ostatniej.

REDAKCJA i ADMINISTRACJA
POZNAŃ, WIELKA 10. - TEL. 2277

Subscription rates: For 3 months (England) sh 5
„ „ „ (Germany) Gmks 4.50
„ „ „ (U. S. A.) Dol. 1,—
ADVERTISING-RATES:
Full page zł 130,— Half a page zł 75,— One fourth of a page zł 45,— One eighth of a page zł 25,— One sixteenth of a page 15,— Advertisements on Cover plus additional fee. Advertisements from abroad will be calculated according to special rates. In special editions the rates are different.

Nr. 27 — Poznań, 6 lipca 1928 — Rok VIII

TREŚĆ N-RU. 27

Kapitał zagraniczny w naszym przemyśle górniczo-hutniczym i metalurgicznym, Fr. Zakrzewski 1001
Epokowy wynalazek śp. Ignacego Łukasiewicza — 75-cio letnia rocznica praktycznego zastosowania ropy naftowej 1002
Sytuacja na międzynarodowym rynku cyny, W. H-ski. 1004
Co przynoszą ostatnie statystyki? 1006
Z życia gospodarczego zagranicy 1008
Kronika eksportowo-importowa 1008
Wiadomości z branży 1010
Listy do Redakcji 1010
Skrzynka zapytań 1012
DZIAŁ AUTOMOBILOWY 1014
ELEKTRO- I RADJOTECHNIKA . . 1016—1018
DZIAŁ MASZYN ROLNICZYCH . 1019—1020
DZIAŁ BUDOWLANY I CERAMICZNY 1022—1024
PRZETARGI, SUBMISJE I LICYTACJE . . 1026

Kapitał zagraniczny

w naszym przemyśle górniczo-hutniczym i metalurgicznym

SILNE ZAANGAŻOWANIE SIĘ ZAGRANICY W POLSKIEM GÓRNICTWIE I HUTNICTWIE. — JAKI KRAJ POSIADA NAJWIĘKSZE UDZIAŁY? — NIEDOKŁADNOŚĆ STATYSTYKI W STOSUNKU DO NIEMIEC.

Katastrofalna dekapitalizacja naszych przedsiębiorstw przemysłowych, jaką pociągnęła za sobą wojna i okres inflacji, w czasie odbudowy i normowania się stosunków gospodarczych kraju, nie pozwoliła na podźwignięcie, odbudowę a następnie rozbudowę zakładów wyłącznie za pomocą własnych zasobów. Już przed wojną udział kapitału zagranicznego był w naszym przemyśle dość znaczny, po wojnie zaś napływ tych kapitałów stał się jeszcze znaczniejszy, biorąc w posiadanie przeszło 20 proc. całkowitego naszego stanu posiadania przemysłowego.

Najsilniej udział kapitału zagranicznego ujawnia się w naszym przemyśle naftowym, gdzie przeszło połowa wszystkich kapitałów akcyjnych spółek naftowych należy do zagranicy. Na drugiem miejscu stoi górnictwo i hutnictwo. Przemysł metalowy zaś i elektrotechniczny jest już stosunkowo znacznie mniej zaabsorbowany przez obcokrajowe kapitały.

W liczbach sytuacja przedstawia się następująco: w górnictwie i hutnictwie całkowity kapitał akcyjny przedsiębiorstw przemysłowych wynosi 262 166 000 zł, z czego na kapitał zagraniczny przypada 83 868 000 złotych, czyli około 32 proc.; w przemyśle metalowym i elektrotechnicznym suma kapitału akcyjnego wynosi 164 700 000 zł, w którym zagranica partycypuje kwotą 21 187 000 zł, czyli w 15 proc.

W porównaniu z innemi działami przemysłu, górnictwo i hutnictwo pod względem udziału kapitałów zagranicznych, przewyższa procentowo jedynie przemysł naftowy, w którym zagranica partycypuje w 60 proc. oraz elektrownie — posiadające udziały zagraniczne w wysokości 43 proc. Przemysł metalowy i elektrotechniczny zaś, stoi w tej skali na piątem miejscu wespół z przemysłem drzewnym i papierniczym.

Nie mamy, niestety, dokładniejszych zestawień co do udziału finansowego poszczególnych krajów w naszym przemyśle górniczo-hutniczym i metalurgicznym. Możemy tu jedynie podać zestawienie ogólne, dotyczące całego naszego przemysłu, o ile oczywiście cho-

dzi o przedsiębiorstwa akcyjne. Zestawienie takie pozwoli nam przynajmniej częściowo zorjentować się w interesującym nas przedmiocie. Tak więc udział kapitału zagranicznego w naszych przemysłowych spółkach akcyjnych liczebnie i procentowo przedstawia się dla poszczególnych krajów następująco:

Kraj.	Suma. w tys. zł.	Udział %-wy
Francja	177,528	55
Austrja	40,683	12,5
Belgja	25,342	7,9
Szwajcarja	13,523	4,1
Szwecja	11,010	3,4
Anglja	9,568	3
Niemcy	9,372	2,9
Pozostałe kraje	35,779	11,2
Razem	322,805	100

Powyższa tabelka przynosi nam swego rodzaju rewelację. Otóż widzimy z niej, że największym udziałowcem w kapitałach akcyjnych naszych przedsiębiorstw przemysłowych jest Francja, a następnie Austrja, — Niemcy zaś stoją na szarym końcu. Nie jest to jednak zupełnie ścisłe, gdyż w statystyce powyższej obliczenia napotykały na wielkie trudności przy tych spółkach akcyjnych mianowicie, gdzie akcje są na okaziciela i gdzie jest rzeczą prawie niemożliwą ustalić narodowość posiadacza. Należy tedy przypuszczać, iż udział procentowy Niemiec jest w rzeczywistości większy, aniżeli to wykazuje nasza tabelka.

W końcu dla ścisłości zaznaczyć jeszcze wypada, iż kapitał, zainteresowany w tych spółkach akcyjnych, które statystyka nasza wzięła w rachubę, stanowi 76 proc. wszystkich kapitałów, ulokowanych w polskim przemyśle pod postacią spółek akcyjnych.

Fr. Zakrzewski.

Epokowy wynalazek śp. Ignacego Łukasiewicza

75-cio letnia rocznica praktycznego zastosowania ropy naftowej

Rzec można, iż początek naftowemu przemysłowi przetwórczemu, który w tak szybkiem tempie rozwinął się w późniejszych latach na całym świecie, dał Polak.

Fakt ten dumą i radością napełnić powinien serce każdego Polaka.

W tym roku mija właśnie 75 lat od chwili, gdy śp. Ignacy Łukasiewicz przedestylował ropę naftową i otrzymał naftę świetlną.

Z okazji tak ważnej rocznicy i w obliczu tak doniosłego wydarzenia zapoznamy Czytelników naszych z życiem i czynami tego wynalazcy, który imię Polski rozsławił po całym świecie, a życie tego wielkiego Patrjoty, Obywatela i Wynalazcy to jedno pasmo wytężonej i owocnej pracy na polu społecznem i naukowem.

Ignacy Łukasiewicz urodził się 27 marca w 1822 r. we wsi Zaduszniki, jako syn zamożnych rodziców, pomimo to musiał wraz ze swym bratem o własnych siłach skończyć studja uniwersyteckie, albowiem rodzice wcześnie go odumarli, tracąc przedtem w dwóch pożarach większą część swego mienia. Gimnazjum skończył w Rzeszowie. W r. 1840 rozpoczął praktykę aptekarską kolejno w aptekach w Łańcucie (1840 do 1841) w Rzeszowie (1841—1846), we Lwowie u Piotra Mikolascha (1848—1850). W międzyczasie w r. 1847 wraz z bratem swoim Franciszkiem, słuchaczem praw został skazany na więzienie (u Karmelitów we Lwowie) za udział w ruchu powstańczym. W r. 1850 zapisuje się na uniwersytet krakowski, gdzie pozostaje do r. 1851 na kursie farmaceutycznym — poczem przenosi się na uniwersytet wiedeński, gdzie na medyczno-chirurgicznym wydziale uzyskuje w r. 1852 dyplom magistra farmacji. Po ukończeniu nauk znajduje miejsce prowizora w aptece Mikolascha we Lwowie i oddaje się studjom nad olejem skalnym.

Wspólnie ze swym kolegą p. Zechem zakładają w lutym 1853 pierwszą maleńką destylarnię we Lwowie, a 31 lipca wprowadzają na rynek pierwsze produkty destylacji. Równocześnie pracuje nad konstrukcją pierwszej lampy naftowej, której palnik skonstruował przy współpracy wiedeńskiego technika, Dymitra.

Ze Lwowa przenosi się Łukasiewicz do Gorlic, potem do Jasła, gdzie dzierżawi aptekę. W 1858 żeni się z Honoratą Stacherską, córką ziemianina z gub. płockiej, która staje przy boku swego męża i bierze również udział w pracy społecznej. Ona to zakłada w Chorkówce szkołę koronkarską, do której sprowadza instruktorki zakonnice z Brukseli, opiekuje się szkołą ludową, odwiedza chorych, służąc im radą, lekarstwem i pomocą pieniężną. Wr. 1853 zaczyna Ignacy Łukasiewicz w Bóbrce z pp. Trzecieskim, właścicielem Polanki i Klobassą, właścicielem Bóbrki pierwsze kopanie ropy, którą destyluje w swojej destylarni w Polance. W roku 1859 destylarnię niszczy pożar, wkrótce jednak odbudowana,

Istniejąca od 1905 roku fabryka

CYNKOWNIA WARSZAWSKA

(Właśc.: inż. T. Rapacki i Z. Święcicki)

w Warszawie **ul. Boduena 3**

Tel. 52-07, 52-77, 53-07

poleca

Blachę żelazną cynkowaną

w gatunku najwyższym różnych wymiarów i grubości

Tłoczoną dachówkę blaszaną cynkowaną - Akcesorja dachowe żelazne cynkowane - Bednarkę żelazną cynkowaną. — Parniki do kartofli i paszy, kubły, kociołki do bielizny, wanienki do zmywania naczyń, wanny kąpielowe i inne wyroby żelazne cynkowane. — Przyjmuje do cynkowania różne przedmioty żelazne

Na każdym snopku blachy I gatunku wyrobu Cynkowni Warszawskiej umieszczony jest CZARNY znak fabryczny:

CYNKOWNIA WARSZAWSKA

CW

Blachą żelazną cynkowaną wyrobu Cynkowni Warszawskiej pokryto już około **30.000** budynków w Polsce, w tem **pałac reprezentacyjny Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w Racocie (woj. Poznańskie)**

CENNIKI, KOSZTORYSY i PRÓBKI BLACHY WYSYŁANE SĄ NA KAŻDE ŻĄDANIE BEZPŁATNIE

6067

wysyła coraz większe zapasy nafty na Zachód. W r. 1865 nabywa Ignacy Łukasiewicz majątek Chorkówkę, gdzie zakłada wzorową destylarnię swojej konstrukcji a przytem zabiera się z zapałem do podniesienia gospodarstwa z ruiny i w krótkim czasie doprowadza gospodarstwo do stanu kwitnącego.

Z tą chwilą zaczyna się nietylko praca około gospodarstwa, wzmożona praca przemysłowa, ale i intensywna praca społeczna. Wybrany członkiem Wydziału powiatowego buduje wraz z innymi członkami gościńce i mosty często własnym kosztem. Zakłada t. zw. kasę bratniej pomocy robotników na kopalni w Bóbrce, wiele gminnych kas pożyczkowych, liczne szkoły, wreszcie funduje wespół z p. Karolem Klobassą kościół w Zrencinie. Wszystkim klasztorom w dawnej Galicji dostarcza darmo naftę. Za te zasługi położone około dobra Kościoła nadaje mu Papież w r. 1873 tytuł szambelana i order św. Grzegorza. W tym samym roku uzyskuje na wystawie wiedeńskiej medal zasługi około przemysłu naftowego, przyznany mu przez międzynarodowe jury.

W r. 1877 bierze udział ze swojemi produktami w wystawie krajowej we Lwowie, co w następstwie przynosi mu w r. 1878 order żelaznej korony III kl. W tym samym roku 31 lipca, jako w 25-lecie jego pracy na polu przemysłu naftowego odbyło się w Chorkówce uroczyste wręczenie wybitego na jego cześć medalu i pamiątkowego albumu z fotografjami i podpisami najwybitniejszych osobistości w kraju. Wszystkie te odznaczenia nie zmieniły w niczem usposobienia człowieka tej miary, pozostał on do końca życia cichy, skromny, a czynny i uczynny. Ojciec Ignacy, jak go już wtedy powszechnie nazywają, odznaczał się niepowszednią pracowitością. Czy to jako kierownik gospodarstwa, czy destylarni, czy to jako członek Wydziału powiatowego, czy poseł na Sejm krajowy, na każdym posterunku pracował z największą żarliwością i samozaparciem.

Zastosowanie praktyczne ropy naftowej nie było nigdzie na świecie przed laty 75 znane. Wartość jej użytkową odkrył pierwszy i naukowo opracował system jej oczyszczenia śp. Ignacy Łukasiewicz, który w najbliższej okolicy Krosna, Bóbrce i Horkówce począł ją kopać i rafinować.

Epokowe to odkrycie, które — śmiało rzec można — stało się zwrotnym punktem w ekonomicznym rozwoju świata, było dziełem Polaka.

Postać jego wpisać się winna we wdzięcznej pamięci potomnych nietylko dla samych walorów naukowych, kryształowy charakter tego męża, który był prawdziwym dobroczyńcą dla każdego potrzebującego pomocy, stawia go jako wzór obywatela i filantropa niezwykłego pokroju.

Pamięć o tym wielkim mężu przejdzie w przyszłe pokolenia. Aureola sławy otaczająca tę świetlaną postać wynalazcy - Polaka napewno z biegiem czasu zwiększać się będzie.

Ignacego Łukasiewicza zaliczamy do tych nielicznych genjalnych jednostek na świecie, których nazywamy dobroczyńcami ludzkości.

Sytuacja na międzynarodowym rynku cyny

SUPREMACJA ANGIELSKA. — SPOTĘGOWANA ZALEŻNOŚĆ NATĘŻENIA PRODUKCJI OD STANU CEN. — HAUSSA I BAISSA. — BUDOWA NOWYCH ZAKŁADÓW. — ZAGADNIENIE KARTELIZACJI.

Światowy rynek cyny, tak samo jak światowy rynek kauczuku, o ile chodzi o produkcję i podaż, nosi wybitne piętno supremacji angielskiej. Anglja bowiem, a ściślej mówiąc Imperjum Brytyjskie, produkuje 82 procent całej światowej wytwórczości cyny, gdy tymczasem Ameryka, która konsumuje przeszło połowę całej produkcji światowej tego metalu, prawie że wcale w niej nie uczestniczy.

Wobec takiego stanu rzeczy W. Brytanja i w tej dziedzinie posiada zdecydowaną przewagę, przeciwko której Ameryka usiłuje się bronić w sposób podobny, jak to ma miejsce z kauczukiem, to zn. przez ograniczenie spożycia cyny i przez wprowadzenie na swój rynek artykułów namiastkowych. Częściowo to się udaje, gdyż naprzykład zamiast puszek z blachy cynowej do konserw używa się teraz w St. Zjednoczonych po większej części słoików szklanych i t. d.

Ta tendencja do zabezpieczenia się przeciwko brytyjskiej dyktaturze na rynku cynowym, zaznaczyła się w Stanach Zjedn. szczególnie silnie w latach 1925—6 oraz pierwszej połowie r. 1927, kiedy to ceny światowe cyny zaczęły silnie zwyżkować, dochodząc do swego maksymalnego poziomu 300 f. szterl. za tonę.

W międzyczasie jednak zaszły znaczniejsze zmiany. Natężenie produkcji cyny jest bowiem w znacznej mierze uzależnione od panującego poziomu cen, w związku z czem blisko trzyletnia haussa musiała z kolei pociągnąć za sobą wzrost wydobycia i zwiększenie się zapasów tego metalu, a co wślad za tem idzie — obniżenie się poziomu cen.

Wedle danych porównawczych, sytuacja przedstawia się następująco: podczas gdy większe kopalnie na Dalekim Wschodzie, na Malajach Brytyjskich lub Indjach Holenderskich mogą produkować z zyskiem nawet wówczas, gdy ceny niższe są od 200 f. szt. za tonę, to mniejszym kopalniom, posiadającym znacznie wyższe koszta produkcji, ta ostatnia nie opłaca się już przy cenie 230—260 f. szt. za tonę. Niski stan cen zatem powoduje tu automatyczne skurczenie się wydobycia surowca i zmniejszenie się światowych zapasów, gdyż te mniejsze kopalnie, produkujące w sumie blisko 50 proc. całej wytwórczości światowej z konieczności muszą wówczas ograniczać pracę, lub nawet zupełnie ją zawieszać, aby uniknąć poważnych deficytów. Przy wysokim stanie cen rzeczy mają się odwrotnie.

Otóż dobra konjunktura lat 1925—6 i pierwszego półrocza r. 1927 stworzyła warunki do wzmożenia się produkcji i wywołała przez to swego rodzaju kryzys podaży, skutkiem którego rozpoczęła się ogólna baissa. W wyniku tej baissy ceny zniżyły się w przeciągu ostatniego roku o 30 proc. i wynoszą obecnie zaledwie 207 f. szt. za tonę.

Rzecz jasna, wobec takiego stanu rzeczy nastąpić musiał wkrótce proces odwrotny, t. zn. ograniczenie produkcji i zmniejszenie się zapasów. Mimo to jed-

Tow. Akcyjne

PRZEMYSŁU METALURGICZNEGO

w POLSCE

RADOMSKO

Adres telegr.: „Metal" Telefon nr. 22

wyrabia:

DRUT żelazny i stalowy ciągniony, miedziowany, ocynkowany, dla telegrafów i telefonów, w kręgach i prętach, drut kolczasty i skobelki.

GWOŹDZIE druciane kwadratowe, okrągłe i fasonowe.

LINY stalowe wydobywalne, pochylniane, prowadzące, niosące, ciągnące, dla podnośników i dźwigów, dla przekładni.

SPRĘŻYNY meblowe z końcami prostemi, zakręcanemi i zapinanemi.

KLAMERKI stalowe do bel.

NITY saskie, bednarskie, blacharskie, kotłowe, do zbiorników, do krat, do okrętów, do zawias.

WKRĘTKI żelazne i mosiężne do drzewa i do metali, wkrętki kute, śruby do krzeseł.

SZPADLE i ŁOPATY stalowe, motyki, skrobadła i tłuczki.

WIDŁY stalowe do siana, do nawozu, do koksu, do buraków, do kartofli, kopaczki i dziabki.

KONSTRUKCJE żelazne, jako to: budynki fabryczne, hale maszynowe, szkielety wież kościelnych, dachy, mosty, zbiorniki, pomosty, specjalne wagony do piasku 15-o tonowe i mniejsze, kolejki przenośne, zwrotnice kolejowe, rozjazdy i zwrotnice tramwajowe, wagoniki, kolejki napowietrzne, dźwigi i krany.

4069

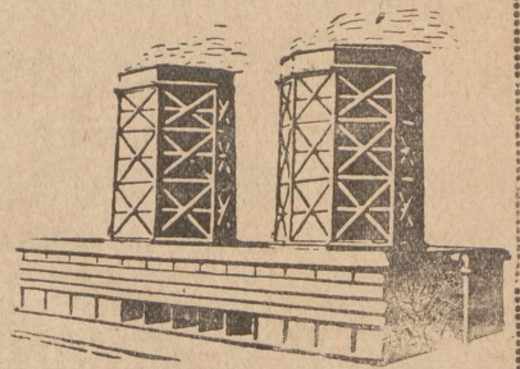
BIURO TECHNICZNE

JULJUSZ OVERHOFF

Kraków, Garncarska 8

Adres telegr.: INŻDRZEWIECKI KRAKÓW

TELEFON NR. 2610

BUDOWA CHŁODNIC OCIEKOWO KOMINOWYCH

do oziębiania wód pat. Overhoff-Thausing od najmniejszych do największych sprawności

Dostawa MASZYN CHŁODNICZYCH „ABDAMOS" do wyzyskania par wydychowych przy silnikach

6026

Hurtowe Składy Żelaza i wyrobów żelaznych

„TEHAZ"

Towarzystwo Eksploatacji i Handlu Żelazem

Sp. z o. odp.

B Y D G O S Z C Z, Jagiellońska 4647

Telefon 1625, 768, 491. Adres telegr. „TEHAZ" Bydgoszcz

Poleca do natychmiastowej dostawy ze składu:

Dźwigary ⊢⊣ i żelazo korytkowe ⊔

Żelazo handlowe	Łopaty krajowe i zagraniczne
Blachy	Widły „ „
Bednarkę gorąco i zimno walcowaną	Naczynia emaljowane i ocynkowane
Stal resorową	Wiadra ocynkowane
Surówkę odlewniczą	Konwie do mleka
Druty	Garnki lano-żelazne H. i V.
Gwoździe	Piece Herzfelda i Viktoriusa
Hufnale	Rury i kolana
Podkowy	Armatury do piecy
Łańcuchy	Kosy
Zgrzebła	Sierpy
Osie	Siekiery, oskardy i młoty
Nakrętki i kapsle do osi	Części do pługów i kultywatorów i t. d.

5924

Dostawa żelaza wprost z Hut

po cenach Syndykatu Polskich Hut Żelaznych.

nak ceny zniżkowały nadal, przyczyną zaś tego było nietylko wzmożone eksploatowanie wszystkich kopalń w poprzedzającym okresie zwyżki, lecz także — i to głównie — założenie szeregu nowych ośrodków wydobycia rudy cynowej jak naprz. na Wyspach Malajskich, gdzie znajduje się w budowie około 40 nowych zakładów, zdolnych do wyprodukowania ponad 12,000 ton cyny rocznie. Dość zaznaczyć, iż dziś, przy niskich cenach, nierentujących wytwórczości szeregu kopalń o wysokich kosztach produkcji, zapasy światowe mimo to wzrastają. W maju wzrost zapasów wynosił aż 15 proc.

W celu uregulowania stosunków na światowym rynku cynowym wydaje się rzeczą najbardziej celową utworzenie kartelu międzynarodowego, który zająłby się kontrolą produkcji i unormowaniem wzajemnego stosunku popytu i podaży. Jak dotychczas jednakże, mimo ustawicznie powracających pogłosek, zrealizowanie kartelu wydaje się jeszcze bardzo dalekie.

W. H-ski.

Co przynoszą ostatnie statystyki?

RYNEK PRACY A KONJUNKTURA. — STAN ZATRUDNIENIA W GÓRNICTWIE, HUTNICTWIE I PRZEMYŚLE METALOWYM. — SPADEK LICZBY BEZROBOTNYCH.

Rynek pracy i stan zatrudnienia, jak zwierciadło, odbija każdorazowe zmiany sytuacji gospodarczej poszczególnych gałęzi wytwórczości. Szczególnie silnie występuje to w dziedzinie produkcji górniczo-hutniczej, gdzie nie zachodzą głębsze różnice w systemie produkcji i gdzie zwiększenie lub zmniejszenie stanu zatrudnienia świadczy prawie nieomylnie o poprawie lub pogorszeniu się konjunktury. Dlatego też nie od rzeczy tu będzie przyjrzeć się ostatnio ogłoszonej statystyce zatrudnienia robotników przemysłowych za miesiąc maj i czerwiec, wyjmując z niej interesujące pozycje.

Jeżeli chodzi o górnictwo węglowe, to sytuacja w ciągu maja układała się naogół pomyślnie. Zmniejszenie sezonowe wykazał odbiór węgla, natomiast wzmógł się eksport. Wydobycie wzrosło, w związku z czem zwiększyły się załogi robotnicze na kopalniach (ze 111.363 do 112.027). Pewne osłabienie ujawniło się w działalności kopalń rudy żelaznej naskutek osłabienia popytu. W kopalnictwie rud cynkowych i ołowianych położenie nie wykazało zmian. Ogólnie w górnictwie liczba bezrobotnych zmniejszyła się o 794, stanowiąc około 12% zatrudnionych.

W hutnictwie żelaznem sytuacja niezmieniona. Odbiór żelaza w kraju stale się wzmaga, napływ zamówień w ciągu maja był większy — głównie dzięki zamówieniom rządowym — niż w kwietniu. Niemniej wzrost zapotrzebowania w maju dotyczył tylko niektórych dziedzin wytwórczości; to też wzmogła się produkcja wytworów walcowanych i stali, gdy jednocześnie zmniejszyła się — rur i surówki. Liczba zatrudnionych hutników podniosła się z 48.731 do 49.532. W hutnictwie cynkowem i ołowianem wytwórczość w porównaniu z marcową wzmogła się, stan zatrudnienia w tych hutach wzrósł z 12.741 do 12.910.

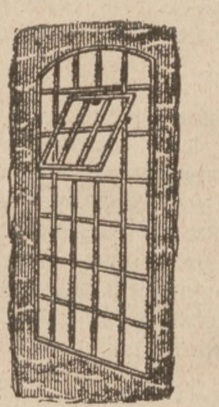
Ogółem bezrobotni hutnicy stanowili w stosunku do pracujących około 4%.

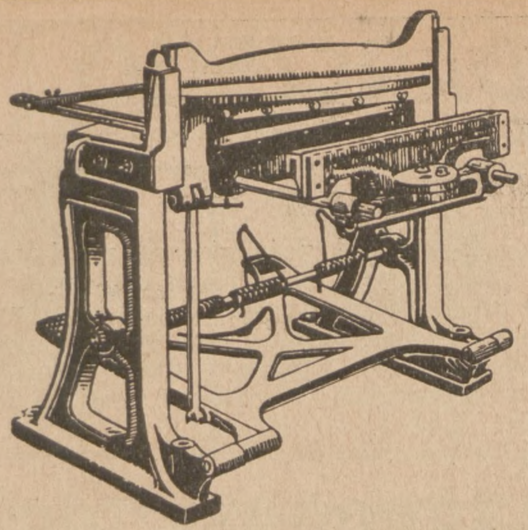
W przemyśle metalowym dało się zauważyć w maju pewne osłabienie wytwórczości w dziale maszyn i narzędzi rolniczych, gdyż w związku z niewyjaśnionemi perspektywami zbiorów rolnicy i handel wykazują ostrożność w udzielaniu zamówień. Ponadto zbyt drutu, gwoździ i innych drobnych wyrobów metalowych jest niezupełnie zadowalający. W innych dziedzinach wytwórczych natomiast sytuacja układa się pomyślnie; tak więc fabryki budowy środków lokomocji zatrudnione są wystarczająco.

Ogółem biorąc liczba bezrobotnych spadła w czerwcu w porównaniu z majem:

w górnictwie z 18.601 na 17.807
w hutnictwie z 2.376 na 2.195

w przemyśle metalowym z 10,821 na 9,558, czyli, że ogólne podniesienie się stanu zatrudnienia we wszystkich trzech działach przemysłu wyraża się liczbą 2.238 robotników. Miejmy nadzieję, że i nadal stan zatrudnienia, a tem samem i ogólna sytuacja będzie ulegała poprawie.

„POLWAT“ SPECJALNA FABRYKA MASZYN I NARZĘDZI DO OBRÓBKI BLACHY

Poznań, ul. Dąbrowskiego 90

WYRABIA:

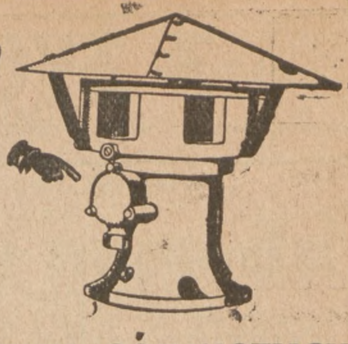
Krawędziarki	Wygniatarki
Zawijarki	Cyrkularki
Okrąglarki	Nożyce arkuszowe na zapęd i nożne

i wykonuje również wszelkie przykroje podług nadesłanych wzorów

5953

Nasze

SYRENY

sygnałowe dla ruchu i pożaru dostarczamy dla prądu trójfazowego i stałego.

FABRYKA MASZYN GÓRNICZYCH

KATOWICE-ZAŁĘŻE.

3843

Bracia Deierling

Poznań Składowa 4.

POLECAMY: Kosy, sierpy, osełki, toczaki bawar., przybory do kos, widły, gwoździe, druty, okucia budowl., łańcuchy

6047

Biuro Techniczno-Handlowe

A. GLASER

Poznań, ulica 27 Grudnia 16, dom tylny.

Telefony: 41-16 i 50-16

Adres telegraficzny: „Technohandel“

Jeneralne Przedstawicielstwa i składnice fabryczne:
„Berson“ Polska Fabryka Wyrobów Gumowych S. z o. p. w Krakowie,
Włocławska Fabryka Drutu dawn. C. Klauke Sp. Akc. w Włocławku
O. E. Dominik Mechaniczny Zakład Technicznych Tkanin w Włocławku

Posiada na składzie: 5596

Pasy skórzane, z sierści wielbłądziej, konopne i bawełniane.
Płyty uszczelniające org. „Klingerit“, Laserit, azbestowe i gumowe.
Szczeliwo konopne, bawełniane, azbestowe, talkowe i gumowe.
Węże gumowe tłoczące, spiralowe, do pary, parciane i parciane wewnątrz gumowe wszelkich wymiarów.
Armatura do pary, wody i gazu.
Szkła wodowskazowe rurkowe org. „Klingera“ i wazowe do oliwiarek kroplowych.
Smarownice różnych typów
Manometry oraz
Kurki kontrolne.
Wełna oraz **ścierki** do czyszczenia maszyn,

Cyna angielska i do lutowania. Metal biały łożyskowy
Lampy i kolby benzynowe do lutowania - Szczotki stalowe
Filce techniczne - Fibra w płytach i laskach
oraz wszelkie inne ARTYKUŁY TECHNICZNE potrzebne dla przemysłu i rolnictwa.

Dostawa: do biur technicznych, kolei, cukrowni gorzelni, browarów i fabryk.

Odlewnia żelaza i warsztaty mechaniczne

Zb. Broekere

POZNAŃ, Składowa 4.

Telefon 26-90 Telefon 26-90

daw. Maks Kuhl, „Agraria“

Odlewnia żelaza i fabryka maszyn

wykonuje wszelkie odlewy szare od najmniejszych do 1500 kg w jednym kawale według modeli lub rysunków.
Dostawa terminowa. Przy stałych zamówieniach dogodne warunki spłaty

6054

„Wartome“

Fabryka Maszyn i Armatur Odlewnia Metali

Poznań, ul. Dąbrowskiego 79, tel. 65-74.

Wykonuje wszelką armaturę parową, gazową i wodną, reperacje wszelkich maszyn rolniczych i armatur. Gryzowanie kół zębatych do samochodów i t. d. Odlewy z miedzi, spiżu, mosiądzu, fosforbronzu, niklu, stalbronzu i wszelkie odlewy galanteryjne i t. p. 6121
Kosztorysy i porady techniczne bezpłatnie.

Z ŻYCIA GOSPODARCZEGO ZAGRANICY

SZWECJA.

Z wyjątkiem kopalń rudy żelaznej, wszystkie inne działy kopalnictwa i przemysł metalowy znajdują się w okresie stałego i postępującego rozwoju. W ubiegłym miesiącu maju stan zatrudnienia poprawił się tak dalece, że pod koniec maja w licznych przedsiębiorstwach odczuwano poważny brak kwalifikowanych sił robotniczych. Odnosi się to szczególnie do przemysłu maszynowego, okrętowego i elektrotechnicznego. Huty i przemysł żelazny przetwórczy i uszlachetniający znacznie przewyższył tak w zatrudnieniu, jak i wykonanej pracy maj roku ubiegłego.

Przemysły kamienny i ceramiczny rozwinęły z nastaniem wiosny bardzo żywą akcję, a produkcja materjałów budowlanych kamieni i cegły rośnie z każdym dniem. Silny ruch budowlany ma wielkie zapotrzebowania, to też kamieniołomy i cegielnie mają dobry zbyt.

Mniej pomyślny jest stan hut szklanych, które w kilku wypadkach przystąpiły nawet do ograniczenia produkcji.

Robotnicy kopalń rudy żelaznej strejkują nadal. Ostatnio do strejku przystąpili także robotnicy ładowni okrętowych w głównych portach eksportowych. Na czele tego strejku robotników portowych stają organizacje ładowników w Lulea. Jest to dla szewdzkiego eksportu cios poważny, gdyż właśnie w Lulea nagromadzone są największe ilości rudy do eksportu, a dotychczas, z powodu zamarznięcia portu, ładowanie rudy było niemożliwe. Wobec tego eksport rudy z Lulea i Narwik jest chwilowo niemożliwy.

NORWEGJA.

Najnowsze wiadomości głoszą, że w kopalniach rudy Towarzystwa „Sydvaranger“, pracującego łącznie kapitałami norwegskiemi i niemieckiemi wybuchł strejk. W ten sposób szewdzki strejk rozszerza się na dalsze państwa skandynawskie i grozi zaszachowaniem produkcji wysokoprocentowych rud. żelaznych.

ROSJA.

W ostatnich dniach stanęły w Rosji wielkie fabryki metalurgiczne pod Jekaterynosławiem. Jest to wynikiem zupełnego unieruchomienia stacji siły elektrycznej, z której korzystała fabryka metalurgiczna. Znaczna liczba robotników pozostała na bruku.

CZECHOSŁOWACJA.

Zarząd kolei państwowych uchwalił stosować dla eksportu koksu do Rumunji zniżkową taryfę przy transportach z Morawskiej Ostrawy — Werksbahn, Dąbrowy, Karwiny, Morawskiej Ostrawy, Privoz, Schoenbrunn — Witkowice przez stację graniczną Cerny Ardor. Przesyłki powinny być adresowane wprost do Rumunji, a w czasie naznaczonym od chwili wydania do końca roku bieżącego osiągnąć przynajmniej 3 000 ton ładunku koksu. Przyznana ulga taryfy wywozowej wynosi dla ładunków z Morawskiej Ostrawy Werksbahn 1045 h. na każde 100 kg. a z innych wymienionych stacyj załadowczych 1030 h. od q.

Przyznawanie ulgi taryfowej stosowane będzie drogą zwrotu wpłaconej nadwyżki.

(Zebrał i opracował *J. Taberski.)*.

KRONIKA EKSPORTOWO-IMPORTOWA

OPARTA NA BEZPOŚREDNICH INFORMACJACH Z PAŃSTWOWEGO INSTYTUTU EKSPORTOWEGO; IZB HANDLOWO-PRZEMYSŁOWYCH; IZB HANDLOWYCH MIĘDZYPAŃSTWOWYCH W KRAJU I ZAGRANICĄ; KONSULATÓW RZECZYPOSPOLITEJ I PAŃSTW OBCYCH — TARGÓW KRAJOWYCH I ZAGRANICZNYCH ORAZ ZWIĄZKÓW GOSPODARCZYCH.

PRZEDSTAWICIELSTWA POLSKICH FIRM ZAGRANICĄ.

Metoda rozmieszczenia przedstawicielstw na zagranicznym terenie decyduje często o powodzeniu przy wprowadzaniu towarów na dany rynek. P. I. E. skonstatował, że ze strony firm polskich często stosowane są wadliwe metody w tym zakresie, polegające na tem, że w centrum handlowem danego kraju obiera się jedną firmę, dając jej zastępstwo na cały nieraz ogromny okręg. Rzecz prosta, że firma ta, chcąc korzystnie pracować w swoim okręgu, musi stworzyć z własnej inicjatywy zastępstwa w innych centrach kraju, te zaś z kolei mianują od siebie agentów w drugorzędnych miejscowościach itd. Przy tym systemie łańcuch pośrednictwa przedłuża się, podrażając cenę towaru i czyniąc go niekonkurencyjnym. Wskazanem jest zatem udzielanie bezpośrednio przedstawicielstw firmom zagranicznym, które posiadają szereg własnych oddziałów w miejscowościach danego, lub też rozmieszczenie kilku przedstawicielstw jednocześnie w różnych punktach danego terenu zbytu. Systemy te są pilnie przestrzegane zagranicą z dobrym wynikiem. Zupełnie natomiast bezcelowem jest udzielanie przedstawicielstw firmom, mającym siedzibę w innym, nieraz odległym kraju, choćby te firmy rozporządzały stosunkami. Koszt bowiem tu nie opłaca się, a odległość utrudnia aktywność, powodując słabe wyniki ogólne.

ZWYCZAJE W AUSTRJACKIM HANDLU EKSPORTOWYM.

Związek Austrjackich Eksporterów opracował zwyczaje handlowe (usanse), które zostały zatwierdzone przez Izbę Wiedeńską dla handlu, przemysłu i rękodzieł. Poszczególne postanowienia tych usansów handlowym wykazują jasno dążność zainteresowanych sfer do stworzenia przejrzystości i pewności w stosunkach handlowych między producentem i eksporterem, oraz do uregulowania stosunków pomiędzy eksportem i klientem, przyczem zawierają wyjaśnienie zwyczajowo stosowanej terminologji. Usanse powyższe mogą być przeglądane w P. I. E.

BANK GWARANCYJNY DLA HANDLU ZE WSCHODEM W NIEMCZECH.

Mimo nieprzychylnej oceny dotychczasowej działalności instytucyj, gwarantujących kredyty eksportowe, udzielane Rosji Sowieckiej, działalność ta rozwija się w szybkiem tempie, o czem do pewnego stopnia można wnioskować z faktu, że Bank Gwarancyjny dla Handlu ze Wschodem (Garantie und Kreditbank für den Osten) wykazuje w sprawozdaniu za r. 1927 488 495 r. m. czystego zysku, w porównaniu do 206 439 mk. w r. 1926. Bank powyższy pracuje w ścisłym kontakcie z Sowieckim Bankiem Państwowym (Gosbankiem).

WYSTAWA KATALOGÓW W KIJOWIE.

Przy Ogólnoukraińskiem Muzeum Handlowem w Kijowie otwarty został oddział katalogów firm zagranicznych, w celu dania praktycznej pomocy interesującym się zakupami zagranicznemi. Oddział ten otwarty jest codziennie i dla wszystkich dostępny.

Firmy polskie, interesujące się rynkiem rosyjskim, mogą wysyłać katalogi swych wyrobów wprost od wspomnianego Muzeum, do Konsulatu R. P. w Kijowie, lub też składać je w P. I. E. dla dalszej przesyłki.

OKAZJE DO HANDLU.

(h) W **Hiszpanji** jest wielki zbyt na maszyny rolnicze.

*

(p) Firma **palestyńska** interesuje się zakupem w Polsce rur, żelaza, galanterji żelaznej i żeliwnej.

*

(p) Firma **bułgarska**, co do której Państwowy Instytut Eksportowy posiada dobre referencje, pragnie wejść w stosunki z eksporterami polskimi żelaza sztabowego, blachy żelaznej czarnej, blachy i rur mosiężnych, blachy cynkowanej, drutu i wyrobów drucianych, hufnali, naczyń emaljowanych, oraz wyrobów emaljowanych różnego rodzaju.

WIADOMOŚCI Z BRANŻY

Z RYNKU ŚRUB I NITÓW.

Ceny w dziale powyższym nie uległy zmianie i mają tendencję utrzymaną.

Między poszczególnemi fabrykami śrub i nitów istnieje nadal syndykat, co się zaś tyczy kupców-hurtowników, to ci zamierzali się w ostatnich czasach wzajemnie zjednoczyć celem opanowania konkurencji, która doprowadziła do tak znacznego obniżenia cen towaru, iż kupcy niejednokrotnie, aby zbyć towar, oddają go albo po cenie kosztu, albo z minimalnym zarobkiem. Utworzenie syndykatu hurtowników uzależnione było w dużej mierze od wzajemnego porozumienia się z syndykatem producentów śrub i nitów. Ponieważ różne sprawy wewnętrzne, dotyczące sprzedaży, nie zostały dotąd załatwione między syndykatem producentów a kupcami, termin podpisania porozumienia wśród kupców warszawskich został na razie odroczony.

Pewni odbiorcy śrub i nitów otrzymują towar od syndykatu nadal na kredyt wekslowy, dochodzący do 3 miesięcy. Kupcy zaś detaliści regulują należność hurtownikom, albo wekslami do 3 miesięcy, albo uiszczają 30 proc. należności w gotówce. Ostatnio zapanowała tendencja udzielania towaru przez hurtowników — detalistów na kredyt weksiowy, dochodzący do 4—5 miesięcy. Wypłacalność, jak wogóle w branży metalowej, jest obecnie zadawalająca. Jeśli zdarzą się protesty, to zachodzą one bardzo rzadko i dotyczą przeważnie transakcyj prowincjonalnych.

SYNDYKAT FABRYK ŁAŃCUCHÓW ELEKTRYCZNIE SPAWANYCH.

Ze względu na niską tendencję, jaka panuje na rynku łańcuchów elektrycznie spawanych, od dłuższego czasu jest aktualną sprawa porozumienia wzajemnego pomiędzy producentami tego artykułu. Według otrzymanych wiadomości od sfer kupieckich w tej branży, kwestja zjednoczenia weszła w ostatnich dniach w fazę konkretną, gdyż uzgodnione zostały stanowiska poszczególnych fabryk, wyrabiających łańcuchy elektrycznie spawane co do podziału kontyngentów, a mianowicie między firmami „Bracia Klein", „Huta Baildona", „Radomska Fabryka Łańcuchów", „Belgijska Sp. Akc." i „Bracia Prywes".

Należy się spodziewać, iż zbyt będzie prawdopodobnie zcentralizowany w formie centralnego biura sprzedaży z odpowiednim podziałem rynku krajowego.

W związku z oczekiwanem w ciągu krótkiego czasu podpisaniem powyższego syndykatu, spodziewana jest duża zmiana w cenach łańcuchów elektrycznie spawanych, które wobec nadprodukcji towaru na naszym rynku spadły w r. b. do 12 proc. w stosunku do wysokości zeszłorocznej. To samo zapewne dotyczyć będzie i warunków sprzedaży towaru odbiorcom.

FABRYKA SILNIKÓW SAMOLOTOWYCH W WARSZAWIE SPŁONĘŁA.

Ub. soboty, w godzinach nocnych, wybuchł olbrzymi pożar fabryki instrumentów precyzyjnych i silników samolotowych pod firmą „Avia", mieszczącej się przy ul. Siedleckiej 63, w Warszawie na Pradze. Fabryka ta pracowała ostatnio nad wykonaniem zamówień rządowych silników lotniczych i aparatów kontrolujących przy wyrobie kul karabinowych.

Na alarm, wszczęty przez stróża nocnego, wyjechała straż ogniowa. Na ratunek już było zapóźno, cały budynek wytwórni spłonął. Ogień zniszczył 60 gotowych silników lotniczych i 40 będących już na wykończeniu oraz 96 maszyn kontrolnych do wyrobu kul karabinowych. Straty przewyższają miljon złotych. Z pierwiastkowego śledztwa wynika, że fabryka została podpalona.

MIĘDZYNARODOWY SYNDYKAT ŻELAZNY.

Na ostatniem kwartalnem posiedzeniu w Duesseldorfie kwoty produkcyjne na kwartał III br. zostały nie zmienione. Grupa centralno-europejska zawiadomiła syndykat, że utworzy w syndykacie trzy oddzielne grupy: czechosłowacką, austrjacką i węgierską. Rozdział ten powstał na skutek trudności przy rozdziale kar za przekroczenie kontyngentu między hutami tych państw. Sprawy przystąpienia Polski nie poruszano.

NOWA KOPALNIA WĘGLA NA NIEMIECKIEJ STRONIE GÓRNEGO ŚLĄSKA.

Od 1 bm. firma Henckel von Donnersmarck Estates Ltd., uruchomiła kopalnię węgla Bytom na obszarze m. Bytomia. W ten sposób ilość czynnych kopalni na niemieckiej stronie Górnego Śląska podnosi się do 15-tu.

LISTY DO REDAKCJI

Słów parę o „Polskim Komitecie Normalizacyjnym".

Jestem więcej niż uradowany ukazaniem się artykułu w „Rynku Metalowym i Maszynowym" o Polskim Komitecie Normalizacyjnym.

Z programu i zadań, jakie postawił sobie Komitet Normalizacyjny, widać, iż Komitet zamierza do wielkiej pracy.

Według mego zdania, każda ustalona norma, powinna natychmiast być opublikowaną w prasie dla

wiadomości odnośnych fabryk, wprost jakby w formie dekretu, bo tylko tą drogą może przemysł dojść do norm.

Jak doniosłe znaczenie posiada normalizacja, zbytecznem jest tu mówić, gdyż wiadomo, że przemysł zagraniczny doszedł do największego rozwoju i konkurencji dzięki ustalonym zawczasu normom.

Symbolicznym krajem ustalonych norm są Niemcy, gdzie w ostatnim czasie ustala się normy aż na wykonanie... drabin.

Jak ważną rzeczą są normy, a szczególnie w Polsce przytoczę kilka faktów, wzgl. przykładów: Mamy w kraju kilka fabryk osi do wozów, platform, bryczek i powozów, które nietylko, że pracują bez norm, lecz także bez norm własnych czyli wewnętrznych za wyjątkiem osi do powozów.

W produkcji osi wozowych i platformowych panuje wprost t. n. „Anarchja Techniczna": w tym dziale naprz. zdjęty buks z jednej osi nie pasuje do drugiej osi tego samego wymiaru i jeżdżący jest nieraz narażony na wielkie uciążenia w podróży jak i na stratę czasu i jeśli znajduje się w takim rejonie, gdzie nie dostanie się wyroby fabryki, skąd kupił daną oś, już sobie nie poradzi.

Przytem każda fabryka wyrabia inne wymiary, a oprócz tego zachodzi jeszcze jedna wielka bolączka, że każdy powiat i nieraz każde miasto mają inne wymiary długości osi.

Chociaż zależy to w dużej mierze od szerokości szos w danej okolicy, to jednakowoż i tu można było dużo zdziałać.

Wobec tego, że Polska jest krajem rolniczo-przemysłowym, gdzie wóz jeszcze odgrywa wielką rolę komunikacyjną, należy, mojem zdaniem, zwołać zjazd producentów osi i fachowców tejże branży, mających długoletnią praktykę, w celu ustalenia norm w tej dziedzinie przemysłu.

Niech się też, jeszcze, inni Panowie wypowiedzą w tej sprawie...

Włocławek, w czerwcu 1928 r.

Ignacy Gdański.

Kupiectwo a bilans handlowy.

Pod takim tytułem zamieściliśmy w nr. 26 „Rynku Metal. i Maszynowego" artykuł wstępny, przyczem przez nieuwagę korektora zniekształcono pierwsze zdanie, które winno brzmieć następująco:

Deficyt bilansu handlowego, jak wiadomo, wyniósł w marcu rb. 162 milj. zł., by w kwietniu spaść na 81 milj. złotych, zaś w maju podniósł się do 94 milj. zł.

? Skrzynka zapytań ?

z dziedziny porad fachowych
i źródeł zakupów

UPRASZA SIĘ O PODANIE ADRESU:

Nr. 3977. fabryki, wyrabiającej motocykle „The Sunbean", lub zastępstwa w Polsce.

Nr. 3980. firmy, dostarczającej kolorowego żwiru (krzemicy), nadającej się do fabrykacji papy dachowej.

Nr. 3989. firmy, dostarczającej tempera farby w tubach i kl. opakowaniach.

Nr. 3998 firmy, która dostarcza t. zw. „Hammerchlagefarbe".

Nr. 4000. firmy, mogącej dostarczyć maszyny do wyrobu palników karbidowych.

Nr. 4038. fabryki, wyrabiającej maszyny do plisowania.

Nr. 4039. fabryki, która wyrabia niklowane rury dymowe dla piecyków łazienkowych.

Nr. 4041. firmy, dostarczającej sztance frykcyjne do odbijania łyżek aluminjowych oraz formy do odlewania.

Nr. 4045. fabryki, wyrabiającej rolki i szyny do szaf rozsuwanych.

Nr. 4046. fabryki, dostarczającej rolki na kulkach do fortepianów i wózków.

Nr. 4053. fabryk krajowych, budujących strugarki ręczne do obróbki metali.

Nr. 4057. firmy, dostarczającej magle domowe drewniane, trójwałkowe.

„WIEPOFANA", Tow. Akc.

Fabryka maszyn i odlewnia, Poznań, Dąbrowskiego 81

Firma powyższa znana jest na całym terenie Polski zachodniej jako jedno z najkorzystniejszych źródeł zakupu; okazale wystąpiła w dziale obrabiarek, których kilka wystawiła na Targach.

Eksponaty jej podziwiane były przez sfery zainteresowane, a wyrób uznano jako bardzo solidny, w niczem nie ustępujący analogicznym wyrobom zagranicznym.

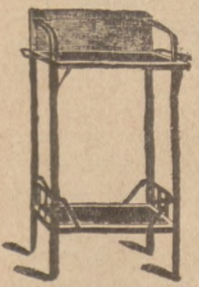
Firma wystawiła tokarki precyzyjne, szybkobieżne, tokarki typu ciężkiego, wiertarki szybkobieżne i szlifierki, a jako nowość — gryzarki, zastosowane do gryzowania kół zębatych o zębach prostych, skośnych i ślimakowych. To też stoisko to zwiedzali liczni fachowcy branży przetwórczej metalowej.

Dowiadujemy się, że firma dokonała wielkich transakcyj, gdyż sprzedała 22 tokarki typów lekkiego i ciężkiego, gryzarki i kilka wiertarek, zapoczątkowując cały szereg nowych transakcyj. Nie od rzeczy też będzie zaznaczyć, że m. in. również i fabryka samochodów „Stetysz" nabyła jedną tokarkę typu ciężkiego i jedną lekkiego, przyczem mają nastąpić jeszcze dalsze zamówienia. Jest to najlepszym dowodem na to, że wyroby firmy „Wiepofana" są pierwszorzędne.

MEDAL SREBRNY na wystawie Wynalazków w Warszawie 1926 r.

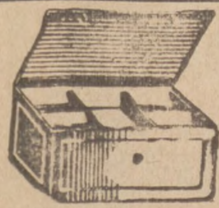

6003

Umywalnie i postumenty umywal. lak.
Łóżka wyściełane - Okucia do drzwi i okien
Haki do łóżek i inne drobne artykuły żelazne
dostarcza
FABRYKA WYROBÓW ŻELAZNYCH
Sulkiewicz i Robakowski
BYDGOSZCZ

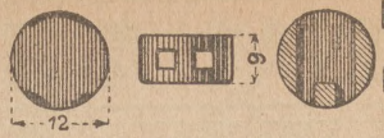
CENNIK NA ŻĄDANIE

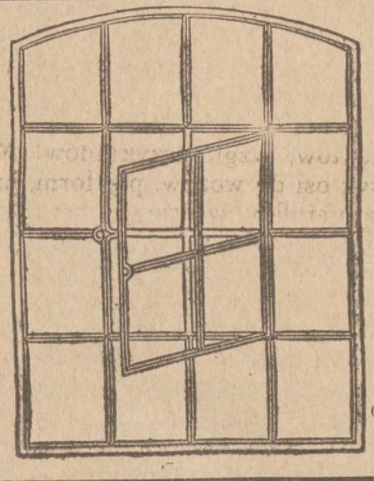
F. i R. KALESSE
KATOWICE, ul. Plebiscytowa 8.
FABRYKA KAS PANCERNYCH
Specjalność: kasy betonowo-pancerne, kasetki tylko dla odsprzedawcy.

Sieredzki & Szulc T. z o. p.
Centrala Maszyn i Narzędzi
Rok założenia 1904
Telefon 3450 **Poznań, św. Marcin 43** Telefon 3480
Polecają do natychmiastowej dostawy ze składu:
Obrabiarki do drzewa i metalu. Maszyny blacharskie. Nożyce i dziurkacze do blachy. Narzędzia pneumatyczne. Pilniki krajowe i zagraniczne. Wszelkie narzędzia. Łożyska kulkowe i samosmarujące oraz wszelkie części transmisyjne. Pasy skórzane i z sierści wielbłądziej. Tarcze i wyroby szmerglowe, krajowe i zagraniczne. Artykuły techniczne. Aparaty do spawania. Stal do różnych celów. Rury gazowe i kotłowe. Oryginalne szwajcarskie łączniki marki + G F +. Armatury, artykuły instalacyjne, śruby i nakrętki. 6122

BECZKI ŻELAZNE
malowane i ocynkowane od 100—620 ltr.
zawsze na składzie
TOW. DLA PRZEMYSŁU ROLNEGO
Tel. 247-54, 221-44 **WARSZAWA** Seweryńów nr. 3
Przedstawiciel na Wielkopolskę i Pomorze:
M. Paluch, Poznań, ul. Kantaka 6
Biuro Rolniczo-Handlowe.
4992

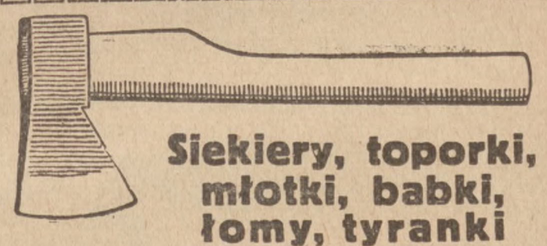

Plomby ołowiane
oraz
Plombownice
dostarcza 5555b
R. NERLICH, Bielsko, Śląsk.

FABRYKA KRAT OKIEN KUTYCH
Edward Siwka
ŚRODA, ul. Ogrodowa 5.
Telefon 127
dostarcza
okna żel.-kute do fabryk, mieszkań i chlewów, bramy żel.-suwane, kraty, różne zawiasy do wrót i wszystkie artyk. żel. do budowli, według własnych i nadesłanych prospektów szybko i tanio. 3816
Kosztorysy darmo.

Amerykańskie wylęgarnie „Buckeyé"
Młynki do mielenia kości. Obrączki dla drobiu celuloidowe i aluminjowe. Wszelkie przybory hodowlane
poleca Biuro Rolniczo-Techniczne 5568
inż. St. Nawakowski Sp. z o. o. w Warszawie, ul. Kredytowa 4
Telefon 291-34 Prosimy żądać ofert i katalogów

Siekiery, toporki, młotki, babki, łomy, tyranki
i inne wyroby masowej produkcji kuźnictwa poleca
FABRYKA MASZYN i MŁOTOWNIA
OŁDAKOWSKI i NEUMARK
2763 właśc.: Edward Neumark
ŁÓDŹ - UL. ZAKĄTNA 81.

Około 100 do 150 ctr.
starego papieru
i odpadków
jest do oddania. Uprasza się o oferty.
Drukarnia „KUPCA"
Poznań, ul. Wielka 10. Telef. 2277.

DZIAŁ AUTOMOBILOWY

Wyniki VII Międzynarodowego raidu samochodowego

Ogólna klasyfikacja.

1. C. Illiano — Fiat (Nr. 27) 67 i pół punktów dodatnich. 2. H. hr. Schoenfeld — Steyr (Nr. 18) 65.89. 3. H. Liefeld — Austro Daimler (Nr. 5) 65.84. 5. W. Perczyński — Fiat (Nr. 29) 63. 6. A. hr. Potocki — Austro Daimler (Nr. 3) 59. 7. CH. Betaque — Steyer (Nr. 17) 50.91. 8. E. Dzierliński — Austro-D. (Nr. 4) 50.69. 9. G. Zangl — Steyr (Nr. 1) 47 i pół. 10. J. Grabowski — Lancia (Nr. 9) 43. 11. W. Żukowski — Steyr (Nr. 19) 37 i pół. 12. Koziański — Tatra (Nr. 26) 10 i pół. 13. Rychter — Tatra (Nr. 24) 22½ p. karnych. 14. Krzeczkowski—Chrysler (Nr. 2) 123 i pół. 15. Gorzeński-Ostroróg — Stetysz (Nr. 8) 136. 16. Skarbek Tłuchowski — Renault (Nr. 22) 136 i pół. 17. St. Tyszkiewicz — Stetysz (Nr. 7) 232 i pół. 18. Luening — Steyr (Nr. 20) 305. 19. Barthes — Renault (Nr. 21) 412. 20. Korybut-Daszkiewicz — Renault (Nr. 14) 1014 i pół punkt. kom.

Nagrody.

Wobec tego nagrody klasyfikacyjne przypadły: 1-sza nagroda — puhar Automobilklubu Polski zdobył p. Cypriano Illiano (Fiat Nr. 27, mod. 500, ltr. 0.99 kl. G.); II nagroda wiceprez. A. P. p. St. Fuchsa przypadła p. Henrykowi hr. Schoenfeldowi (Nr. 18 Steyr ltr. 1,495 kl. F.) i II nagroda ofiarowana przez firmę Standard Nobel zdobył Henryk Liefeld (Austro Daimler Nr. 5, ltr. 2,999 kl. D.).

Nagrody specjalne.

Nagrody specjalne zostały rozdzielone w sposób następujący:

1. Nagroda p. ministra spraw wojskowych za regularność jazdy (na razie nie ustalono).

2. I. nagroda Min. Robót Publicznych, za najlepsze wyniki 2 samochodów polskiej konstrukcji, firma „Stetysz“, S. hr. Tyszkiewicz, (2 sam. Stetysz, ltr. 2,700 kl. D).

3. II. nagroda Min. Robót Publicznych (przechodnia) za najlepsze rezultaty bez względu na próby szybkości — A. hr. Potocki (Austro-Daimler, ltr. 2,999, kl. D).

4. Nagroda dla zespołu fabrycznego bez punktów karnych otrzymała firma „Austro-Daimler“ w Warszawie.

5. Nagroda komisji sportowej A. P. dla członka jednego z klubów automobilowych, uznanych lub afiljowanych, który prowadząc własny samochód, osiągnie najlepsze rezultaty — Henryk Liefeld (Austro-Daimler, ltr. 2,999, kl. D).

6. Nagroda prezesa Automobilklubu Polski, śp. Stanisława Grodzkiego, dla jednego z klubów uznanych lub afiljowanych, którego członek osiągnie najlepsze rezultaty — Henryk hr. Schoenfeld (Steyr, ltr. 1,495, kl. F. dla Oester. Automobil-Club w Wiedniu).

7. Nagroda prezesa Automobilklubu Polski hr. Raczyńskiego, dla członka jednego z klubów automobilowych, uznanych lub afiljowanych, który prowadząc maszynę o zamkniętej karoserji, należącej do jednej z klas D lub E, osiągnie najlepsze wyniki — Stefan hr. Tyszkiewicz (Stetysz, ltr. 2,700, kl. D).

8. Nagroda prezesa komisji sportowej A. P., p. Janusza Regulskiego, dla zespołu klubowego (przechodnia) — Automobilklubowi Polski, zdobyta po raz pierwszy przez zespół, składający się z pp.: Henryka Liefelda, Józefa Grabowskiego i Stefana hr. Tyszkiewicza.

9. Nagroda czasopisma „Auto“, dla kierowcy, jednemu z pośród dwu pierwszych grup, który ukończy raid bez punktów karnych i posiadać będzie najtańsze podwozie — Cypriano Illiano (Fiat, ltr. 0,99, kl. G.).

10. Nagroda firmy „Standard Nobel“ w Warszawie — za największe odchylenie od przepisanej szybkości na próbie wytrzymałości — Henryk Liefeld (Austro-Daimler, ltr. 2,999 kl. D).

11. Nagroda Państwowego Monopolu Spirytusowego — za najlepsze rezultaty na mieszance spirytusowej — Witold Rychter (Tatra, ltr. 1,038, kl. G).

12. Nagroda Tow. „Vacuum oil Company“ — za największą przeciętną szybkość na wszystkich etapach łącznie — Józef Grabowski (Lancia, ltr. 2,750, kl. D).

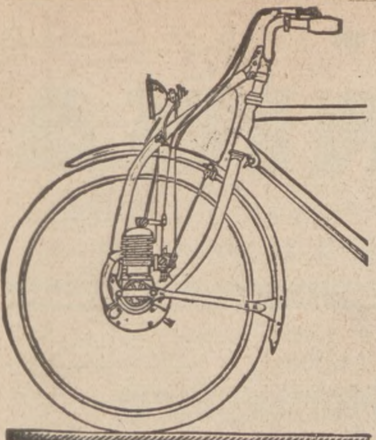
13. Nagroda państwowej fabryki olejów mineralnych „Polmin“ — za najlepszą klasyfikację w swej kategorji — Henryk Liefeld (Austro-Daimler, ltr. 2,999, kl. D).

14. Nagroda akademickiego klubu samochodowego w Warszawie — za najwyższe procentowe odchylenie od minimalnej szybkości, przepisanej dla górskiej próby szybkości na Kocieży — Zygmunt Rahnfeld (sam. Fiat, ltr. 0,99, kl. G).

15. Nagroda Tow. „Karpaty“ — za najlepsze rezultaty na olejach „Galkar“ — Adam hr. Potocki (Austro-Daimler, ltr. 2,999, kl. D).

16. Nagroda S. K. F. szwedzkie łożyska kulkowe — za najlepsze wyniki na samochodzie polskiej konstrukcji — Stanisław hr. Gorzeński-Ostroróg (sam. Stetysz, ltr. 2.700 kl. D).

Plakiety złote i dyplomy za ukończenie raidu ze znakomitym wynikiem przyznano: 1. Cypriano Illiano, 2. Henryk hr. Schoenfeld, 3. Henryk Liefeld, 4. Zygmunt Rahnenfeld, 5. Władysław Perczyński, 6. Adam hr. Potocki, 7. Charles Betaque, 8. Euzebjusz Dzierliński, 9. Gotfryd Zangl, 10. Józef Grabowski, 11. Władysław Żukowski, 12. Tadeusz Koziański.

Najmniejszy
i najlepszy
motor pomocniczy
w świecie

Otto Mix

Poznań, ul. Kantaka 6a
Telefon 2396 5721

ROWERY „VICTORIA" są pierwszorzędne
i posiadają
sławę światową

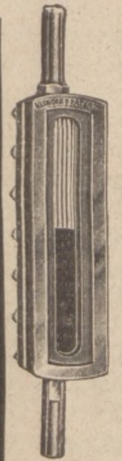
Dostawca:

PETERSEN & HELBIG
Danzig - Dominikswall 9.

6128

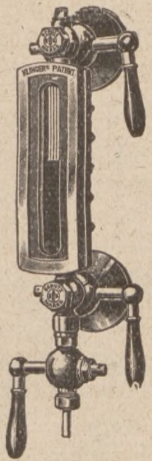
„Klingerit"

najlepsze uszczelnienie dla wysokich ciśnień. Jedynie prawdziwe z marką ochronną „K L I N G E R I T"

Klinger'a
reflekcyjne
armatury wodomierzowe.

Klinger'a 4421
reflekcyjne specjalne
szkła twarde.

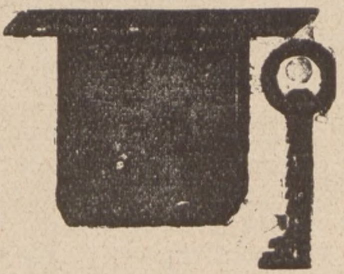

Klinger'a wentyl ze stawidłem tłokowem.

Richard Klinger

G. m. b. H.
Gumpoldskirchen pod Wiedniem.

ZAMKI I OKUCIA

BUDOWLANE
I MEBLOWE
Specjalnie
„BASKWILE"
wykonuje
TORUŃSKA

FABRYKA ZAMKÓW J. Broda
TORUŃ, UL. KOSZAROWA 11-13. TELEFON 1441 i 1442
Adres Telegraficzny „BRODABIURO" 542

NOWOŚĆ

Zico

6087

Wszelkie klucze
dla przemysłu samochodowego, samolotowego i maszynowego. Jedyny wytwórca:
Zimmermann & Co.
Fabryka narzędzi mech. G. m. b. H.
Lüttringhausen bei Remscheid

Rok założenia 1866

Na żniwa dostarcza nadzwyczaj tanio
wolne od cła
Sisal-powrósła 350 i 450 m. bież. następnie powrósła do prasowanej słomy 500—600 m. bież. Konopie, linki konopne, powrósła z rapsu, liny druciane transmisyjne do młocarni.

KABELFABRIK

Mech. wytwórnia lin drucianych i konopnych G. m. b. H.
Gdańsk, Langgarten 109 - Tel. 24330.
6127

„Der Eisenhändler"

Berlin SW 61, Teltower Strasse 35/36

Znane najlepsze i ulubione pismo fachowe dla branży żelaza, towarów żelaznych, narzędzi, sprzętów domowych i kuchennych oraz handlu maszyn itp. Najlepszy informator źródeł zakupu i organ ogłoszeniowy dla wymienionych branż.

Wychodzi od 35-tu lat i dwa razy w tygodniu
Na życzenie numery okazowe.

Korespondencja tylko w niemieckim języku.

ELEKTRO-
i RADJOTECHNIKA

ORGAN ZWIĄZKU PRZEDSIĘBIORSTW ELEKTROTECHNICZNYCH NA POLSKĘ ZACHODNIĄ
ORGAN ZRZESZENIA PRZEDSIĘBIORSTW RADJOTECHNICZNYCH W WIELKOPOLSCE.

Z wystawy kultury współczesnej w Bernie Morawskiem

Elektryczne dojenie krów. — Z tajników radja.

Jedną z największych atrakcyj berneńskiej wystawy kultury współczesnej jest „elektryczne gospodarstwo wiejskie". Atrakcją gospodarstwa elektrycznego jest zaś „elektryczne dojenie", to jest dojenie przy pomocy przyrządów puszczanych w ruch przez prąd elektryczny.

W miarę zbliżania się chwili dojenia (co odbywa się w zasadzie trzy razy dziennie), wzorowa obora na wystawie gospodarstwa wiejskiego zaczyna się szybko zapełniać żądną wrażeń publicznością. Ale jakoś nieswojo czują się tu zwiedzające wystawę osoby, czują się mniej więcej tak, jak człowiek, który po raz pierwszy w życiu znalazł się w sali operacyjnej szpitala chirurgicznego. Wszyscy stoją bez ruchu, rozmawiając szeptem, i z wielkiem zainteresowaniem przyglądają się tajemniczym aparatom i żującym z całym spokojem krowom.

Nikiel, miedź, guma, kontakty elektryczne, wielkie hermetycznie zamknięte naczynia metalowe z kauczukowemi rurkami — oto główne akcesorja współczesnej obory, wybudowanej z betonu według najnowszych wymogów sztuki budowlanej. — Zaiste, trudno uwierzyć nam, że znajdujemy się w prozaicznej oborze i odnosimy raczej wrażenie, że stoimy w nowoczesnem laboratorjum chemicznem, oczekując jakichś ciekawych eksperymentów.

Proces elektrycznego dojenia nie jest skomplikowany. Do krowich wymion przymocowuje się metaliczne rurki, przypominające swym wyglądem zewnętrznym sprężyny i przy pomocy rurek kauczukowych łączy się je z hermetycznie zamkniętemi naczyniami do zbierania mleka.

Szybki obrót kontaktu. Aparat do dojenia pracuje. Poznajemy to po rytmicznym dźwięku: czak — czak, czak — czak... Zupełnie jakby ktoś ostrzył jeden nóż o drugi.

Ponowny obrót kontaktu. Aparaty przestają działać. Rurki zdejmuje się z wymion, a tem samem proces dojenia jest skończony.

*

W pawilonie radjowym na wystawie berneńskiej jedna ściana zrobiona jest z grubego szkła. Za ścianą tą urządzone jest radjostudjum, gdzie artyści występują przed mikrofonem. Grube szkło i dobra izolacja uniemożliwiają przedostawanie się dźwięków do sąsiedniego pokoju, gdzie zebrana jest publiczność. Przez szkło widzimy jedynie, jak artyści poruszają ustami, ale nic nie słyszymy. Nagle zapala się lampka sygnałowa i w tej samej chwili z potężnego głośnika rozlegają się słowa: „Halo Brno". Słyszymy teraz muzykę i śpiew artystów, których równocześnie widzimy w sąsiednim pokoju „przy pracy".

Doprawdy, trudno uwierzyć, jak szalone postępy robi z dniem każdym wiedza ludzka.

Wyzyskanie energji wodnej w przemyśle elektrotechnicznym

Rozłożenie i wyzyskanie energji cieplnej w poszczególnych krajach. — Skromne miejsce Polski. — Szerokie zastosowanie energji cieplnej w przemysłach elektrochemicznym i elektromechanicznym.

Rozwój przemysłowy każdego kraju opiera się na tej ilości energji termicznej lub hydraulicznej, którą może rozporządzać. Energji pierwszego rodzaju dostarczają pokłady węgla, drzewo, szyby naftowe. Energja drugiego rodzaju zawarta jest w wielkich rzekach, wodospadach.

Źródła energji cieplnej, czyli termicznej, są mniej lub więcej ściśle określone i po pewnym czasie, aczkolwiek w dalszej przyszłości, muszą ulec wyczerpaniu. Natomiast źródła energji hydraulicznej, t. j. wodnej, są niewyczerpane, odnawiają się ciągle.

Obecnie siła pędna czerpana ze źródeł energji hydraulicznej zużytkowana jest w przemyśle elektrochemicznym, elektrometalurgicznym, pozatem zaś służy dla celów trakcji elektrycznej i oświetlenia.

Węgiel biały rozdzielony jest dość nierówno na powierzchni globu. Wszystkie źródła energji hydraulicznej Europy mają być obliczone w przybliżeniu na

35 milj. koni parowych (HP); Afryka dysponuje w tej dziedzinie siłą 190 milj. koni parowych, Ameryka Północna — 62 milj. koni parowych, Ameryka Południowa — 54 milj., Azja 71 miljonami, Australja — 18 miljonami.

Jeśli chodzi o rozłożenie tej energji spadków wodnych w stosunku do przestrzeni, to Europa, pomimo dość niewielkiej liczby ogólnej, zajmuje drugie zkolei stanowisko po Afryce. W Europie bowiem przypada na każdy kilometr kwadratowy 4.54 HP. energji hydraulicznej, wówczas, gdy w Ameryce Północnej 2.97, w Ameryce Południowej — 2.90, w Azji — 1.60, w Australji — 1.89. Pierwsze stanowisko należy się Afryce, w której na każdy kilometr kwadratowy przypada 6.17 HP.

W każdym razie energja hydrauliczna ugrupowana jest rozmaicie, niejednolicie, w zależności od klimatu i biegu wód. Do najbardziej uprzywilejowanych pod tym względem należą doliny rzeki Amazonki w Ameryce Południowej i rzeki Kongo w Afryce Środkowej. Kongo samo mogłoby dostarczyć 100 milj. koni parowych, tj. więcej energji pędnej, niż jej produkują wszystkie zakłady fabryczne całego świata.

Energja hydrauliczna jest bardzo nierównomiernie wyzyskana w krajach europejskich. Najlepiej wyzyskała ją: Szwajcarja, która zainstalowała do r. 1926 — 2.4 milj. koni parowych, Norwegja, która czerpała w r. 1925 siłę 2 milj. koni parowych ze swych wodospadów, Szwecja — blisko 1 i pół milj. HP. We Włoszech, gdzie w r. 1914 eksploatowano siłę pędną spadków wodnych tylko w granicach przeszło 1 miljona HP, dzięki inicjatywie rządu zwiększono olbrzymio eksploatację bogatych źródeł

energji hydraulicznej na półwyspie, tak, iż w r. 1926 osiągnięto już imponującą cyfrę 3.3 milj. HP. W Hiszpanji eksploatacja źródeł energji hydraulicznej daje do 1 i pół milj. HP.

Francja, której energja hydrauliczna w stanie potencjalnym obliczana jest na przeszło 9 milj. HP, produkuje obecnie około 1,6 milj. HP.

Polska zajmuje bardzo skromne miejsce co do energji hydraulicznej. Ogólną wartość polskich sił wodnych oblicza się na 3 i pół milj. koni parowych. Natomiast wykorzystuje się zaledwie 0.1 milj. koni parowych.

W Ameryce Północnej Kanada, która obfituje w wielkie rzeki i wodospady, eksploatuje ich siłę pędną w rozmiarach nader szerokich — do r. 1926 przeszło 4.3 milj. koni parowych. Stany Zjednoczone Am. dysponują siłą pędną 7.4 milj. koni parowych, zaczerpniętą ze źródeł energji hydraulicznej.

Z energji hydraulicznej korzystają te rodzaje przemysłu, które spostrzebowują wielkiej ilości prądu elektrycznego, jak przemysł elektrotechniczny i elektrometalurgiczny. Poszukują one prądu za niską cenę. To też od pewnego czasu daje się zauważyć emigracja zakładów fabrycznych tego rodzaju i ich przenosiny w te okolice, gdzie znajdują się źródła energji hydraulicznej. Terenem takiej emigracji przemysłu elektrochemicznego i elektrometalurgicznego stała się przed wojną Norwegja. Obecnie także i wielki przemysł elektro-metalurgiczny Stanów Zjednoczonych zaangażował wielkie kapitały w zakładach hydroelektrycznych w Kanadzie.

Rola źródeł energji hydraulicznej będzie w przyszłości coraz większa. Jednakże wielką rolę w ich eksploatacji odgrywa kapitał. Instalacja hydroelektrowni wymaga wielkiego nakładu kapitałów, co po wojnie nie jest rzeczą łatwą w Europie. To też obecnie przodującą rolę w tej dziedzinie odgrywają Stany Zjednoczone, dysponujące wielkiemi kapitałami.

Przyszłość największych zbiorników energji hydraulicznej — węgla białego — doliny Kongo i Amazonki zależna jest w pierwszym rzędzie od kapitałów, które mogłyby być inwestowane w celu eksploatowania olbrzymich rezerw siły pędnej, wystarczającej dzisiaj do wprawienia w ruch wszystkich dynamomaszyn całego świata.

R.

DZIAŁ MASZYN ROLNICZYCH

Kredyty maszynowe Państwowego Banku Rolnego

Otrzymują je tylko „sekcje maszynowe“, zorganizowane przy kółkach rolniczych lub ciałach samorządowych. — Warunki uzyskania pożyczki.

Państwowy Bank Rolny, którego zadaniem jest popieranie rozwoju gospodarczego rolnictwa, a zwłaszcza rolnictwa drobnego, stale rozszerza zakres swej działalności, wprowadzając nowe kategorje kredytów.

Do takich nowych działów kredytowych należą uruchomione przez Bank w połowie 1927 roku kredyty maszynowe, t. j. kredyty, udzielane rolnikom na zakup maszyn i narzędzi rolniczych.

Powyższych kredytów Bank udziela wyłącznie za pośrednictwem „sekcyj maszynowych“, zorganizowanych według zasad ustalonych przez Bank przy kółkach rolniczych lub ciałach samorządu powiatowego czy gminnego. Pojedyńczym osobom lub grupom niezorganizowanym pożyczki nie są udzielane.

Stan kredytów, udzielonych przez Bank spółkom maszynowym, wyniósł w dniu 1. 5. 1928 roku 2.704 tys. zł, co, jeśli zważymy, że kredyty te udzielane są dopiero niecały rok, jest sumą znaczną.

Sekcje maszynowe są grupami autonomicznemi w stosunku do kółek rolniczych lub ciał samorządowych, przy których powstają i winny składać im roczne sprawozdanie ze swej działalności. Celem sekcyj jest umożliwienie drobnym rolnikom stosowania nowoczesnych zdobyczy techniki rolnej przez wspólne nabywanie i użytkowanie maszyn i narzędzi rolniczych. Członkami sekcji mogą być wyłącznie członkowie kółek rolniczych. Każdy z członków sekcji winien prócz wpisowego wpłacić udział, który jest bezprocentowy i roczną składkę na remont (naprawę), utrzymanie i amortyzację (zużycie) maszyn w wysokości, ustalonej corocznie przez walne zebranie. Składka jest pobierana bądź w stosunku do posiadanej przez członków ziemi uprawnej, bądź też jednakowa dla wszystkich członków, a wtedy walne zebranie ustala co rok pewną ilość czasu pracy maszyn, z której członkowie korzystają narówni. Ten drugi sposób — wobec różnych udziałów i ciężarów wszystkich członków, zabezpiecza mniejsze gospodarstwa przed pokrzywdzeniem.

Fundusz, utworzony z udziałów, może być użyty na zakup maszyn lub też na spłatę pożyczek, zaciągniętych na ich kupno. Uchwalone udziały mogą być wpłacane jednorazowo, lub też wpłata może być rozłożona na raty, przyczem udział winien być wpłacony najdalej w ciągu dwóch lat. Członkowie sekcyj mają prawo do korzystania z maszyn, nabywanych przez sekcję, przyczem kolejność korzystania z maszyn, odszkodowanie za uszkodzenia na skutek niedbalstwa, opłaty za używanie ich ponad normę oraz wysokość opłaty za wynajem maszyn niećzłonkom sekcji ustala walne zebranie.

Jeżeli walne zebranie przyjęło zasadę opłacania składek w zależności od posiadanej przez członków ilości ziemi, to członkowie mają prawo używać spółkowych maszyn w swoich gospodarstwach bezpłatnie. W wypadku przyjęcia zasady drugiej, t. j. przy składkach jednakowych, członkowie używają maszyny bezpłatnie przez taką ilość czasu, jaką ustala co rok walne zebranie, za korzystanie zaś ponad normę — wnoszona jest specjalna opłata.

Ubiegające się o pożyczki sekcje maszynowe składać powinny podania o pożyczkę z wyszczególnieniem, w jakiej firmie i jakie maszyny pragną nabyć, oraz ile posiadają na ten cel własnych pieniędzy — (wysokość kredytu nie może przewyższać 70% istotnej ceny maszyn). Należy do podania dołączyć odpisy protokółu zebrania organizacyjnego oraz regulaminu, informacje o stanie majątkowym wszelkich członków sekcji, poświadczone przez urząd gminy, oraz obowiązkowo zaświadczenie organizacji zawodowej rolniczej o celowości zakupu danych maszyn. Wszystkie powyższe dowody należy

skierować przez okręgowe i centralne organizacje rolnicze, względnie przez wydział powiatowy, jeżeli sekcja maszynowa założona została przy organizacji samorządowej, gdyż Państwowy Bank Rolny wymaga opinji tych instytucyj i podań bezpośrednio nie przyjmuje.

Pożyczki udzielane są na termin do lat trzech, płatne w ratach półrocznych, przyczem pierwsza rata płatna jest po upływie jednego roku od daty wystawienia zobowiązania dłużnego, które wystawiane jest solidarnie przez wszystkich członków sekcji.

O przyznaniu kredytu względnie odmowie zawiadamia Państwowy Bank Rolny petentów (starających się o kredyt), wyjaśniając w razie odmowy przyczyny.

Należność z tytułu przyznanego kredytu Państwowy Bank Rolny wypłaca firmie, dostarczającej sekcji maszyn, i dlatego też w zobowiązaniu dłużnem należy do odbioru pieniędzy upoważnić odpowiednią firmę, podając dokładnie jej nazwę i adres.

O szczegółowe instrukcje i informacje, dotyczące kredytów maszynowych, zasad organizowania sekcyj maszynowych oraz w razie jakichkolwiek wątpliwości zainteresowani zwracać się powinni do organizacyj rolniczych, instruktorów tych organizacyj lub odpowiednich organów samorządowych.

Korzyści stosowania kultywatorów

Ziemia, służąca pod uprawę, powinna być ciągle przedmiotem pracy, zabiegów i pielęgnacji. Okres po żniwach aż do nowych zasiewów wymaga przedewszystkiem intensywnej pracy i obróbki roli. Ziemia powinna być w tym czasie pielęgnowana zarówno pod względem fizycznym, jak i chemiczno-biologicznym. Przedewszystkiem trzeba stosownem spulchnieniem umożliwić równomierny i silny dostęp powietrza do ziemi oraz dostarczyć wyczerpanemu gruntowi stosownego pożywienia w postaci nawozów mineralnych lub organicznych. Tem umiejętnem i racjonalnem postępowaniem przygotowujemy grunt do przyszłych zasiewów, by wydobyć jaknajwiększy plon

Stosowne spulchnianie ziemi i doprowadzenie jej do stanu, najlepiej nadającego się do utrzymania wymaganego stopnia wilgotności, nie jest rzeczą łatwą, gdyż grunt można tylko w pewnych perjodycznych okresach czasu i jedynie przy specjalnych warunkach obrabiać. Każdy rolnik wie dobrze, że okresy, w których można przeprowadzić skuteczną obróbkę, są zazwyczaj bardzo krótkie; obróbka powinna być też w tym czasie przeprowadzona szybko i intensywnie.

Wszyscy rolnicy oraliby chętnie już wcześnie jesienią, gdyby nie to, że wówczas są im konie potrzebne w polu przy wydobywaniu ziemniaków i buraków, zwłaszcza zaś ma to miejsce w gospodarstwach, uprawiających buraki cukrowe na większą skalę. Z tych przyczyn wyrosło użycie maszyn do obróbki ziemi, przybierając z dnia na dzień coraz szersze rozmiary.

Doprowadzenie ziemi do stanu używalności, a więc spulchnianie, udostępnienie powietrza i t. d. nie da się uskutecznić w zupełności pługiem, broną i wykrzewakiem. Wiadomo, że pług przerabia ziemię w brózdy, nie spulchniając jej dostatecznie. Zastosowanie wymienionych narzędzi pomocniczych, a więc bron, wykrzewaków i t. d., nie przynosi również większych korzyści, gdyż narzędzia rozdrabniają tylko powierzchownie ziemię, a przytem konie ugniatają kopytami rolę, co również nie jest pożądane.

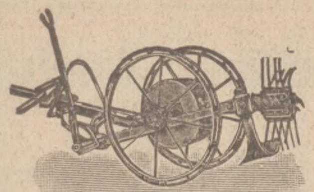
Zupełnie inaczej ma się rzecz z zastosowaniem kultywatora. Przez użycie tej maszyny w silniejszym stopniu, niż przy stosowaniu pługa motorowego oszczędza się na koniach, pozatem specjalny, nowy sposób pracy tej maszyny umożliwia równocześnie przeprowadzenia spulchnienia, przewietrzenia i rozdrobnienia. Kultywator zastępuje pracę szeregu innych narzędzi tego rodzaju, wykonując w dodatku obróbkę szybciej, racjonalniej i skuteczniej. Nie mamy oczywiście tutaj na myśli maszyny z sztywnemi, w rodzaju noża zębami, lecz kultywator, zaopatrzony w elastyczne narzędzia, w formie haków. Ostatni typ kultywatora dokładnie miesza i rozdrabnia ziemię.

W ten sposób pielęgnowana ziemia wchłonie w dostatecznej ilości równomiernie wodę. Przez kilka lat prowadzone doświadczenia i obliczenia potwierdziły to w zupełności. W ścisłym związku z estanem nawodnienia ziemi, uprawianej kultywatorem, pozostaje wpływ mrozu na rolę. Doświadczenia wykazały, że ziemia uprawiana kultywatorem, głębiej zamarza, niż wtedy, gdy do obróbki posługiwano się tylko pługiem. Przy licznych dokonanych pomiarach różnica wynosiła przeciętnie 6—13 cm. Grunta, znajdujące się w zimie pod powłoką śniegu, ulegają zazwyczaj silnemu spłókaniu. Rola, uprawiana kultywatorem, wykazała po zniknięciu warstwy śniegu strukturę powierzchni bardzo luźną i dobrą.

Wpływ pracy kultywatora nietylko odnosi się do fizycznych właściwości ziemi, lecz rozciąga się także na warunki chemiczno-biologiczne gruntów. Grunta takie można niezwykle równomiernie zaopatrzyć w potrzebne wapno, które następnie działa w sposób szybki i skuteczny.

Również wszelkie nawozy organiczne wykazują na dobrze rozdrobnionej ziemi większą aktualność w działaniu.

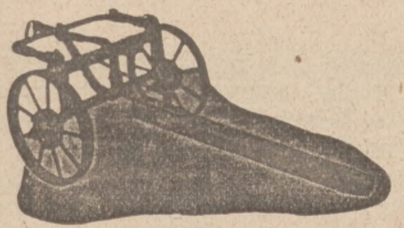
Jak widzimy zatem z powyższego, skuteczność i wydajność pracy kultywatora jest niezwykle wielka. Życzyćby sobie należało, aby ta użyteczna maszyna znalazła się, o ile możności, w posiadaniu każdego rolnika.

Wyrabiamy masowo jako specjalność:

kopaczki „Gwiazda B"

do kopania ziemniaków bezsprzecznie najpraktyczniejsze z wszelkich istniejących kopaczek

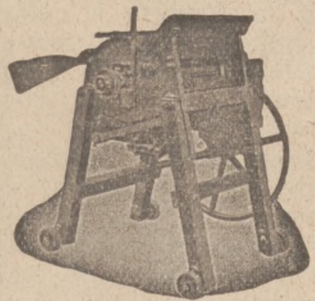

przodki „Naprzód"

do żniwiarek, całe z żelaza kutego, o wysokich kołach biegowych

młocarnie cepowe „Ideał"

na łożach kulkowych z hamulcem bębnowym, nadające się znakomicie dla średnich i mniejszych gospodarstw.

Prosimy zażądać ofert

BRACIA MALAK

fabryka maszyn i odlewnia żelaza

Telegr.: Bramafa. **ŻNIN (Wkp.)** Telefon nr. 30.

5°50

Młocarnie szerokomłotne VISTULA
Młocarnie z przymykami
Młocarnie z wałami do gładkiej słomy
Walce, kieraty
Siekacze do buraków
Sortowniki ziemniaków 5803 t
Maszyny do czyszczenia zboża
Sieczkarnie bębnowe do zapędu mechanicznego stojące i na wozach
Sieczkarnie tarczowe
Koła transmisyjne
Pompy do gnojówki z rurą stalową i wyjmującemi wentylami
Szufle ziemne do transportowania ziemi

wykonuje jako długoletnią specjalność

A. P. Muscate

Fabryka Maszyn T. z o. p.

TCZEW (Pomorze)

4097

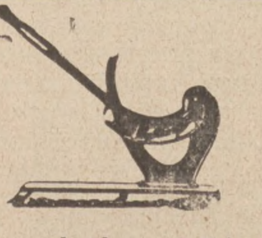
Impex - F. Adamczak i Ska

Poznań, ul. Woźna 10, tel. 5675

dostarcza:

5121 **Kosy, przybory do kos, sierpy i osełki (Anker)** 6082

„IDEAŁ"

nóż do krajania słomy na ściółkę

tani — praktyczny — trwały

Jedyni producenci 3641

Centrala Pługów Parowych T. z o. p. Fabryka Maszyn

Poznań, Piotra Wawrzyniaka 28-30 Tel. 69-50 — 61-17

Kwestja budownictwa mieszkaniowego w oświetleniu Komisji Ankietowej

Słabe wyzyskanie zdolności produkcyjnej polskiego przemysłu cementowego. — Fatalna gospodarka surowcem drzewnym. — O racjonalne ustosunkowanie eksportu surowca do eksportu fabrykatów i półfabrykatów drzewnych.

II.

Już w n-rze 25 naszego pisma zamieściliśmy wyniki badań Komisji Ankietowej nad kwestją produkcji naszych cegielń. Dziś, dla uzupełnienia, podajemy opinję tejże Komisji o polskim przemyśle cementowym i o naszej gospodarce drzewnej.

Zdolność produkcyjna polskiego przemysłu cementowego według obliczeń Komisji Ankietowej wynosi 1300 tys. ton rocznie, a wykorzystaną była ostatnio zaledwie w 60 proc. przy spożyciu na głowę ludn. 20 kg. rocznie. Podczas wojny przemysł cementowy w Kongresówce prawie że nie pracował, a to wskutek zniszczenia przez działania wojenne, jakoteż i rekwizycję maszyn, dalej braku środków obrotowych wskutek niezapłacenia przez odbiorców, a wreszcie przez zastój ruchu budowlanego w Małopolsce wytwórczość cementowni w czasie wojny spadła do 1/3 produkcji przedwojennej, a jedyna cementownia w b. zaborze pruskim — Wejherowo — była nieczynna. Po wojnie przemysł cementowy znalazł się w trudnej sytuacji, stracił bowiem część rynków dawniej wewnętrznych, a dzielnice zachodnie przyłączone do Polski rekompensaty tej nie dały. Dalej słaby ruch budowlany sprawiał, że spożycie wewnętrzne bardzo powoli wzrastało (w roku 1924 — 13,4 kg, 1925 — 16,9, 1926 — 19,8 kg). W stosunku do ogólnego gospodarstwa narodowego przemysł cementowy nie odgrywał większej roli, bowiem wartość produkcji w roku 1926 wynosiła 32 miljony, a w r. 1927 — 46 miljonów złotych. Dalej i dlatego, że w kosztach wznoszonych budowli cement stanowi zaledwie 2 proc. kosztów budowy. Znaczenie jego wzrastać będzie w miarę wzrostu spożycia wewnątrz kraju, które obecnie jest niskie. W miarę ożywiania się ruchu budowlanego oraz budowy trakcyj ciężarowych o nawierzchni betonowej lub podłożu betonowem konsumpcja wewnętrzna pokryć się może ze zdolnością produkcyjną.

*

Jednym z najgłówniejszych minusów naszej gospodarki drzewnej — zdaniem Komisji Ankietowej — to brak racjonalnej gospodarki surowcem drzewnym, polegającej na tem, że konsumcja wewnętrzna łącznie z eksportem przewyższa przyrost naturalny lasów naszych, czyli zmniejsza kapitał drzewny. Powierzchnia lasów w czasach porozbiorowych wynosiła 31 proc. ogółu powierzchni, przez rabunkowe niszczenie kapitału przez zaborców spadła ona do 23 proc., a jeżeli odciągnie się jeszcze powierzchnie leśne, samowolnie zamienione na pastwiska albo uprawę roli, to wyniesie 19,8% całej powierzchni Polski. Przeciętny przyrost drzewa rocznie wynosi 17 milj. mtr. kub., z czego drzewa użytkowego 8700 tys. mtr. kub. ponieważ jednak przypuszczalnie wewnętrzne zapotrzebowanie wynosi 8 milj. mtr. kub. drzewa użytkowego, pozostaje nadwyżka 700 tys. mtr. kub., którą można eksportować. Tymczasem eksploatacja leśna w latach 1922—1927 wynosiła zamiast 52 200 tys. mtr. kub. — 70 200 tys. mtr. kub., czyli kapitał drzewny został naruszony. Naruszenie to częściowo było uzasadnione likwidacją serwitutów, a częściowo przez nawiedzenie lasów sówkąchojnówką, jednak eksport wynosił 45 milj. mtr. kub., zamiast pozostałych do eksportu 34 miljonów mtr. kub., czyli 11 milj. mtr. kub. eksportowanych zaliczyć należy na karb niedopuszczalnych dewastacyjnych wyrębów drzewostanów. Ponieważ równocześnie eksportuje się najlepsze gatunki drzewa, przeto pozbawia się przemysł drzewny w Polsce dobrego surowca, a następnie, analizując eksport drzewa w stanie nieobrobionym lub tylko częściowo przetartym z wartością importowanych gotowych fabrykatów i półfabrykatów z zagranicy, to, aczkolwiek eksport drzewa przedstawia wartość 25 proc. ogólnej wartości eksportu, powstaje jednak deficyt na przywozie fabrykatów lub półfabrykatów drzewnych. Wobec tego komisja uważa za konieczne ścisłe przestrzeganie ustawy o zagospodarowaniu lasów, której celem jest zapewnić racjonalną gospodarkę leśną i jej intensyfikację podnieść przez racjonalne ustosunkowanie eksportu surowca do eksportu fabrykatów i półfobrykatów.

Stan przemysłu drzewnego w Polsce jest nieszczególny. Przyczyniła się do tego w dużej mierze specjalna polityka państw zaborczych. Dlatego też z chwilą zmiany granic politycznych zakłady przemysłowe drzewne nie były racjonalnie rozmieszczone. Ilość warsztatów tartarcznych wynosić będzie dla całego państwa 1400 czynnych o wytwórczości 3545 tys. mtr. kub. drzewa, a wartości 195 miljonów złotych. Byt i rozwój przemysłu drzewnego ściśle wiąże sie ze strukturą leśną, polityką gospodarstwa leśneo i charakterem budownictwa. Tam, gdzie są w jednym kompleksie duże lasy, rozwój przemysłu drzewnego jest możliwy, rozdrobnienie własności leśnej pociąga za sobą zmniejszenie, względnie pogorszenie wartości surowca, przy tych samych kosztach produkcji surowca. Polityka gospodarstwa leśnego idzie po linji szybkiej intensyfikacji produkcji. Jednym z warunków tej intensyfikacji jest dostarczenie surowca nie na pniu, lecz loco skład zakładu przeróbczego. Ta polityka pociąga za sobą zbliżenie tartaku do lasu, dotychczas las w postaci pobranego zeń drzewa szedł do tartaku. Charakter budownictwa, w którym zaczyna dominować konstrukcja żelazno-betonowa, zmusza przemysł drzewny do przystosowania swej produkcji do potrzeb tej konstrukcji (produkcja specjalnych desek do wyrobów form betoniarskich). Pozatem trwająca jeszcze u nas odbudowa wsi na długie lata wkłada na tartacznictwo polskie obowiązek dostarczania normalnego materjału budowlanego.

Z punktu widzenia zaopatrywania się przez tartaki w surowiec, to dzielą się one na dwie grupy: tartak własnością właściciela lasu, druga grupa produkuje z zakupionego surowca. W pierwszej grupie państwo z wyjątkiem 8 tartaków wszystkie ma wydzierżawione. Zakup drzewa odbywa się w lasach państwowych z licytacji, zaś prywatnych z wolnej ręki. W województwach wschodnich tartaki otrzymują przeważnie najgorszy surowiec. Ponieważ państwo posiada blisko połowę kapitału drzewnego w swem ręku, przeto komisja domaga się, aby dbało o zabezpieczenie dostaw drzewa przemysłowi drzewnemu, jakoteż wpływało w kierunku uzdrowienia kształtowania się cen na rynku drzewnym, prowadzenia tartaków we własnym zarządzie, jakoteż i eksploatacji swych lasów, co umożliwi mu dokładną znajomość każdoczesnych warunków kalkulacji w przemyśle drzewnym oraz bezpośrednią znajomość stosunków w dziedzinie obrotu materjałami drzewnemi.

WIADOMOŚCI DROBNE

POROZUMIENIE W HANDLU DRZEWNYM.

W początku czerwca r. b. odbyła się w Budapeszcie konferencja czeskich i rumuńskich producentów drzewa opałowego, celem ustalenia jednolitych cen i waruknów sprzedaży drzewa na rynku węgierskim. Postanowiono, że celem ujednostajnienia tych cen i warunków, powołana zostanie do życia, specjalnie do tego przeznaczona spółka akcyjna. Ostateczne wprowadzenie w życie tych zamiarów przez wybrany tymczasowo komitet wykonawczy na okres 6-ciu tygodni do czasu porozumienia się z producentami jugosłowiańskiemi. Wobec konieczności liczenia się z konkurencją producentów krajowych, jak i zagranicznych, nie należących do konwencji, oraz dostosowania cen drzewa do cen węgla, nie należy oczekiwać większych zmian w mających obowiązywać warunkach konwencyjnych.

SPŁAW DRZEWA NA NIEMNIE.

Według informacji prasy niemieckiej spław drzewa w górnej części Niemna i jego dopływach ma być rozpoczęty. Dotyczyć to ma transportu drzewa z Sowieckiej Białej Rusi do Polski w ilości 150 tys. m^3, zakupionego przez gdańskie firmy drzewne. W ciągu maja z Rosji do Polski przybyło 100 transportów drzewa spławnego. Z Polski przez Litwę do Kłajpedy miało być spławione 70 transportów.

Trwały dach stanowi o trwałości budynku

Jest to zasada uznana od czasów jak tylko w dziejach ludzkości zaczęto stosować budowle mieszkaniowe. Przetrwała ona do czasów dzisiejszych, i nie straciła wcale na wartości. Przeciwnie, gdy pieniądz jest drogi i jego zdobycie dla celów budowlanych jest coraz trudniejsze, zasada ta zyskała na sile. Każdy budujący stara się, ażeby użyć pieniądz jaknajpraktyczniej, przy wydatku stosunkowo najmniejszym osiągnąć maximum wydajności, t. j. otrzymać dla swojego budynku dach trwały, z materjału nieprzemakalnego, ogniotrwałego i odpornego na wpływy atmosferyczne.

Takim idealnym wprost, bo posiadającym wszystkie warunki, jakich się od odpornego materjału na pokrycie dachu wymaga, jest dachówka azbestowo-cementowa „Eternit“, już same składniki tej dachówki, któremi są azbest i cement, w umiejętnem połączeniu dają gwarancję, iż „Eternit“ jest to materjał absolutnie nieprzemakalny, odporny na wpływy atmosferyczne i nadzwyczaj wytrzymały na złamanie. Nie wymaga on bowiem tak dużej pochyłości dachu, jak np. dachówki palone, a zatem dach pokryty „Eternitem“ posiada mniejszą powierzchnię o ca 20 proc., co poważnie redukuje koszt budowy. Pzatem ilość „Eternitu“ potrzebna na pokrycie 1 mtr. kw. powierzchni waży zaledwie 15 kg, podczas gdy dachówka

karpiówka waży ca 65—75 kg, czyli 5 razy więcej, a zatem przy kryciu dachu „Eternitem“ można użyć na wiązanie dachu drzewo cieńsze a zatem tańsze.

Dach pokryty dachówką „Eternit“ nie wymaga absolutnie żadnych reperacyj i odświeżeń przez dziesiątki lat, tak, że dachówka ta uchodzi za materjał o wieczystej trwałości i stąd pochodzi nazwa „Eternit“.

Dachówki azbestowo-cementowej „Eternit“ dostarcza firma „Materjał Budowlany“ Sp. Akc., której Centrala mieści się w Poznaniu, przy ul. Sew. Mielżyńskiego 23, a która posiada swój Oddział w Bydgoszczy, przy ul. św. Florjana nr. 8 oraz w Toruniu, przy ul .Żeglarskiej 27 i Biuro sprzedaży w Grudziądzu, przy ul. Ogrodowej 23.

Instytucja powyższa, jakoteż wszystkie oddziały udzielają każdego czasu bezpłatnie wszelkich informacyj i kosztorysów, tyczących się pokrycia dachów „Eternitem“.

Z rynku materjałów budowlanych, metali i wyrobów metalowych.

Poznań, 5. 7. Firma Gustaw Glaetzner, Centrala materjałów budowlanych i dachówek, notuje następujące ceny: Cegły murarskie „iłówki“ za tysiąc sztuk 70,00 zł, loco cegielni; cegły murarskie tonówki za tysiąc sztuk 75—85 zł, loco cegielnia; dachówki za tysiąc sztuk 150,— zł loco cegielnia; wapno budowlane za 100 kg. 3,80 dla odsprzedawców, a 4,00, dla konsumentów loco Wapienna lub Piechcin; cement portlandzki za 100 kg. 7,00 zł, loco cementownia wyłącznie opakowania, osobno za beczkę 3,40 zł, za worek papierowy 0,40 zł. Wszystkie następne ceny rozumieją się loco składnica w Poznaniu: Cement portlandzki za beczkę 180 kg. 21,50 zł; za beczkę 200 kg. 23,50 zł; za worek 50 kg. 6,50 zł; wapno budowlane za 50 kg. 2,60 zł; wapno hydrauliczne za beczkę 150 kg. 12,00 zł; papę dachową m. kw. nr. 80 — 1,10 zł; nr. 100 — 0,90 zł; nr. 125 — 0,75 zł; nr. 150 — 0,65, nr. 200 — 0,50 zł; papa izolacyjna za metr kwadratowy 3,00 zł; za przykrojenie podług miary 10 proc. zwyżki; smoła destylowana za 100 kg. brutto za netto 35,00 zł; lepnik za 100 kg. brutto za netto 34.— zł trzcina sufitowa w wałkach po 20 Okw. m. z drutem cynkowanym za wałek 4,50 zł; z drutem żarzonym 4,20 zł; przy dostawach całowagonowych ceny odpowiednio zniżone.

Katowice, 5. 7. Komisja cennikowa Izby Handlowej w Katowicach na ostatniem posiedzeniu ustaliła następujący cennik materjałów murarskich: Cegła (za 100 sztuk) zwyczajna palona 60 do 66 zł, sufitowa 25 × 25 × 15 — 324 do 357, wydrążona — 73 do 80, wydrążona porowata — 82 do 89, ostropalona sortowana licówka — 84 do 92, za 1 tonę: cegła szamotowa krajowa 32-33 S. K. — 120 do 160, szamotowa zagr. 35 S. K. — 275, żwir rzeczny — 7,50 do 8,50, piasek rzeczny —8 do 9, piasek kopalniany (1 m^3) — 6 do 7,50; żużel wysokopiecowy łamany i sortowany (szlaka) (1 tona) — 5 do 7, wapno palone zależnie od jakości (100 kg.) — 2,80 do 4, gaszone (1 m^3) — 25 do 45; za 100 kg.: cement w beczkach — 9,15, gips murarski w workach — 7,50, sztukatorski — 15 — 26; maty trzcinowe (1 m^2) 18 do 24, gwoździe do trzcinowania 25 × 25 (1 kg.) — 1,20 do 1, 50, drut do trzcinowania żarzony 1 mm. przekroju (1 kg.) — 1,30 do 1,40, drut żelazny 5 i 6 mm. w kręgach nieżarzony (100 kg.) — 80; żelazo (za 1 tonę cena zasadnicza) do betonu składowe — 470, profilowe do Nr. 24, składowe — 480, profilowe ponad Nr. 25, składowe — 525 do 530, walcówka w wiązkach — 470, bednarka — 560; asfaltowa papa izolacyjna (1 m^2) — 2,60 do 3,80, asfalt naturalny (zagraniczny) (100 kg. — 28.

Warszawa, 5. 7. Notowania artykułów pomocniczych - technicznych za tonę fr. st. załad.: cegła ogniotrwała normalna 97,50 zł, cegła ogniotrwała kopulakowa 107,50 zł glina ogniotrwała mielona 60 złotych.

Lublin, 5. 7. Na rynku materjałów techniczno-budowlanych pomimo sezonu zainteresowanie małe: notowano: cegła za 1000 szt. loco budowa lubelska zł 90, dachówka Karpiówka za 1000 sztuk I gat. loco wagon st. zał. zł 110, Felcówka zł 220, eternit zł 600, kafle kwadratele niepolewane za sztukę zł 0.28, polewane zł 0.52, berlińskie zł 2,50. Tendencja słaba.

METALE I WYROBY METALOWE.

Warszawa, 5. 7. Zapotrzebowanie na blachę dachową zwiększa się stale zarówno ze strony prowincji, jak i ze strony budowli miejskich. Notują za 100 kg. blachy żelaznej ocynkowanej fr. st. Warszawa gatunku najwyższego: 711 × 1422 × 0,45 mm. 123 zł, wym. 711 x 1422 x 0,5 mm. 120 zł, 1000 x 2000 x 0,5 mm. 122 zł. Blachy II gatunku tych samych wymiarów są tańsze o 6 proc.

Warszawa, 5. 7. Notowania surówki metal. za tonę fr. wagon huta: surówka „Starachowicka“ Nr. 0 — 200 zł, Nr. 1 — 195 zł, Nr. 2 — 190 zł. Za tonę fr. st. załadowania; złom żeliwny (fragment kany — zagraniczny) 170 zł, żelazo handlowe krajowe 350 zł, plus 2 proc., bednarka gorąco walcowana 422,5 zł plus 2 proc.

Warszawa, 5. 7. Dom Handlowy A. Gepner w Warszawie, Grzybowska 27 notuje nast. ceny orjentacyjne za 1 kg. w zł: cyna Banka w blokach 12, ołów hutniczy 1.15, cynk hutniczy 1.35, antymon 2,40, aluminium 5, blacha cynkowa — cena zasadnicza 1,60, blacha miedziana — cena zasadnicza 4,40, blacha mosiężna 3,60—4,50.

Katowice, 5. 7. Surówka odlewnicza Huty Pokoju Nr. 1 (Friedenshütte P. G. S.) oraz Górnośląskich Zjednoczonych Hut Królewskiej i Laury — reprezentacja Towarzystwo dla Sprzedaży Surówki Żelaznej, Sp. z ogr. odp. w Warszawie, Sienna 11, cena za tonę 210 zł. loco stacja wysyłająca.

WĘGIE.

Warszawa, 5. 7. Dowóz węgla opałowego do stolicy wynosi dziennie ca 800 ton, co w zupełności wystarcza do zaspokojenia skromnych zamówień w obecnej porze. Ceny mają tendencję słabą i kształtują się w granicach 43—48 zł za tonę węgla-kostki zależnie od jakości i pochodzenia (kopalni). Węgiel gruby ceni się do 2 zł taniej. Węgiel gruby wyb. gat. notują za tonnę fr. st. załad.: z G. Śląska 36 zł, z kopalń dąbrowskich 33,90 zł. Węgiel kowalski myty cieszyński 67 zł, koks karwiński 67 zł, koks górnośląski twardy lub miękki 46,80 zł za tonę fr. st. załadowania.

PRZETARGI ◆ SUBMISJE ◆ LICYTACJE

PRZETARG.

Dyrekcja Kolei Państwowych w Poznaniu zwraca uwagę na mający się odbyć w dniu 20 lipca b. r. przetarg publiczny na budowę domu mieszkalnego dla urzędników Dyrekcji Kolei Państwowych w Poznaniu przy ul. Przemysłowej.

Szczegóły przetargu ogłoszone w „Monitorze Polskim" Nr. 142 z dnia 22 czerwca i „Epoce" Nr. 171 z dnia 22 czerwca 1928 r.

Prezes Dyrekcji Kolei Państwowych.

PRZETARG.

Urząd Wojewódzki, Dyrekcja Robót Publicznych w Krakowie ogłasza niniejszem publiczny przetarg ofertowy na wykonanie:

1) instalacji centralnego ogrzewania
2) instalacji wodociągowej,
3) instalacji światła elektrycznego

w gmachu Sądu Okręgowego w Tarnowie.

Oferty sporządzone ściśle według obowiązujących przepisów, opiewające na każdą z wymienionych robót z osobna, składać należy w biurze Naczelnika Oddziału Budowlanego Urzędu Wojewódzkiego, Dyrekcji Robót Publicznych w Krakowie w terminie do dnia 16 lipca 1928 r. do godz. 10-tej przedpołudniem.

Kraków, dnia 28 czerwca 1928.

Za Wojewodę:
Inż. Henryk Dudek,
Dyrektor Robót Publicznych.

PRZETARG OFERTOWY.

Dyrekcja Kolei Państwowych we Lwowie ogłasza w Monitorze Polskim Nr. 139 z dnia 19 czerwca br. publiczny przetarg ofertowy na budowę dwóch budynków noclegowych (koszar) dla służby pociągowej i parowozowej na stacji w Posadzie chyrowskiej i w Samborze.

Bliższych informacyj udziela Wydział III. Dyrekcji Kolei Państwowych we Lwowie III. piętro, drzwi Nr. 331.

Prezes Dyrekcji Kolei Państwowych we Lwowie
Prachtel w. r.

PRZETARG NA DOSTAWĘ KOKSU.

Biuro Gospodarcze Komisarjatu Generalnego Rzeczypospolitej Polskiej w Gdańsku ogłasza przetarg na dostawę około 4.500 ctr. koksu do centralnego ogrzewania w sezonie zimowym 1928/29.

Oferty w zalakowanych kopertach z ceną loco piwnica należy składać w Komisarjacie Generalnym pok. nr. 23, do dnia 10 lipca r. b.

PRZETARG.

Dowództwo 2 pułku lotniczego w Krakowie, Rakowice, ogłasza na dzień 9 lipca 1928 r. godz. 9 sprzedaż w myśl przepisów gospodarczych O. 11 następujących materjałów:

Z działu metalurgicznego około 9.500 kg. różnych metali, około 2.250 kg. różnych śrub, około 700 m. lin stalowych.
Z działu tekstylnego około 800 kg. różnych materjałów.
Z działu elektrotechnicznego około 300 kg. kabli i sprzętu, narzędzi różnych 4.100 szt.

D-ca pułku Malczewski, płk.-pil.

W dniu 14-go lipca br. o godzinie 10-tej rano odbędzie się na składnicy celnej (gmach Ekspedycji Towarowej):

SPRZEDAŻ LICYTACYJNA

zalegających towarów: balony do fabrykacji żarówek, podwozia samochodu, pompy, 2) środek do klejenia, koniczyna, rośliny żyjące, koło zapasowe, pod 2) powrotny wywóz zagranicę.

Bliższe dane w ogłoszeniu wywieszone w Urzędzie Celnym. Wzywa się odbiorców do wykupienia towarów przed terminem licytacji najpóźniej w dniu licytacji, bowiem stracą prawo rozporządzaniem towaru.

Urząd Celny Bydgoszcz,

Dyrekcja Kolei Państwowych w Katowicach zwraca uwagę na mający się odbyć w dniu 24 lipca 1928 r.

PRZETARG PUBLICZNY

na wykonanie domu mieszkalnego dla 6 rodzin oraz budynku gospodarczego na stacji Jaśkowice K. K. W. Szczegóły przetargu ogłoszono w „Monitorze Polskim" nr. 146, z dnia 27. 6. r. b. i w „Epoce" nr. 175 z dnia 26. 6. 1928 r.

Dyrekcja Kolei Państwowych.

Dyrekcja Kolei Państwowych w Katowicach zwraca uwagę na mający się odbyć w dniu 13 lipca 1928 r.

PRZETARG PUBLICZNY

na dostawę i wbudowanie wag torowych dla stacji kolejowej Katowice — Ligota, Chorzów, Piotrowice. Szczegóły przetargu ogłoszono w „Monitorze Polskim" nr. 146, z dnia 27. 6. r. b. i w „Epoce" nr. 175 z dnia 26. 6. 1928 r.

Dyrekcja Kolei Państwowych w Katowicach.

PRZETARG.

Dyrekcja Kolei Państwowych w Katowicach zwraca uwagę na mający się odbyć w dniu 20 lipca r. b. przetarg publiczny na dostawę odpadków bawełnianych, lnianych, skórek irchowych, szpagatu, siatek bagażowych, płótna, nici, filcu i t. p. Szczegóły przetargu ogłoszono w „Monitorze Polskim" nr. 146 z dnia 27. 6. r. b. i w „Epoce" nr. 176, z dnia 27. 6. 1928 r.

Dyrekcja Kolei Państwowych w Katowicach.

PRZETARG.

Fundusz Kwaterunku Wojskowego ogłasza przetarg nieograniczony na wykonanie następujących robót:

1) budowę domu oficerskiego, obok łaźni Garnizonowej przy szosie Struga — Warszawa w Jabłonnie,
2) budowę domu podoficerskiego, na terenie 4 p. Lotniczego w Toruniu
3) budowę domu podoficerskiego przy ul. Świętokrzyskiej we Lwowie.

Termin składania i otwarcia ofert w czwartek, dnia 12-go lipca 1928 r. o godz. 12-tej.

Plany, kosztorysy i warunki szczegółowe można otrzymać w kancelarji F. K. W. Warszawa, Żolibórz, ul. Śmiała 31.

Zarząd Powiatu w Chrzanowie ogłasza

PRZETARG

na dostawę 2 beczkowozów żelazn., każdy o pojemności 750 do 1000 litrów. Beczkowóz służący do skrapiania ulic ma być zaopatrzony w sito rozlewne.

W pisemnych ofertach należy podać:

1) wagę całego beczkowozu bez treści;
2) grubość blachy rezerwoaru;
3) szerokość obręczy kół;
4) termin dostawy;
5) cenę.

Termin składania ofert do dnia 15 lipca 1928.

W Chrzanowie, dnia 22 czerwca 1928.

Komisarz Rządu:
Dr. Łęcki, Starosta.

PRZETARG OFERTOWY.

Magistrat miasta Ostrzeszowa ogłasza niniejszem przetarg ofertowy na

1. wykonanie i dostawę drzwi wewnętrznych,
2. wykonanie i dostawę podłogi ślepej i pod parkiet,
3. wykonanie i dostawę podłogi parkietowej,
4. wykonanie i dostawę stopni dębowych,
5. wykonanie i dostawę poręczy żelaznych

przy budowie 7-klasowej szkoły powszechnej z 5-cio równoległemi oddziałami i sali gimnastycznej w Ostrzeszowie (Wlkp.).

Zapieczętowane oferty na każdą z podanych robót osobno z odpowiednim napisem należy składać do dnia 11. lipca 1928 r. godz. 12 w południe.

Ostrzeszów, dnia 28 czerwca 1928 r.

Magistrat wz. Burmistrza (—) Prądzyński.

Sprzedaż, dzierżawy, personel, zastępstwa.

DO SPRZEDANIA:

1 gazowy motor „Deutz" 8 P. S w bardzo dobrym stanie

1 młocarnia Cegielskiego 60 × [illegible]4 c. 6148

1 prasa do słomy Welgera

1 kompl. garnitur młocarniany „Marshall" z roku 1908, **przodki do żniwiarek** syst. Lessera na dogodnych warunkach poleca

Fabryka Maszyn H. Plagens, Strzelno

Jest do sprzedania **prądnica**

prądu stałego, 220 wolt, 417,2 amp., 400 obr., firmy E. G. mało używana, oraz parowa maszynka leżąca szybkobieżna 10—12 koni sprzedam tanio. **M. Faustyn, Piotrków.** 6161

PAROWOZY

czteroosiowe 60-konne dla toru 600 m/m zupełnie nieużywane zdolne do natychmiastowego ruchu, nadające się nawet do lekkich szyn, b. korzystnie do sprzedania. **Ju jusz Weiss,** Koleje Polne, Leśne i Fabryczne **we Lwowie.** Biura: ul. Potockiego 26. Telefony: 2-59, 10-91, 10-92, 34-27. — Telegr.: Railweiss Lwów. 628

Generator - dynamo

6151

marki A. E. G. zmienny trójfazowy prąd 380/220 Wolt, wydajność 20 KW., obrotów 750 komplet, mało używane tanio sprzedam. **Bydgoszcz,** ul Marcinkowskiego 11. **Wujec.**

Traktor - Lokomobila

na 10 atmosfer ciśnienia pary „Umrath Bubna" — kompletny w dobrym stanie do sprzedania.
Zarząd Dóbr SĄDOWA WISZNIA. 334

Heblarkę

do żelaza 2 metry heblowania przez 800 mm. sprzedam.
Warszawa, Ogrodowa 59 a, Łopieński.

Heblarka do żelaza

długość heblowania 3000 mm., szerokość 800 mm., wysokość 700 mm., na sprzedaż 6157

Zb. BROEKERE, Poznań, Składowa 4.

---

2 tokarnie

1/2 automaty do wyrabiania śrub itd.

mało używane sprzeda korzystnie **A. Müller, Poznań,** Żydowska 27. 6165
w godzinach od 10 — 1 przedpoł.

Sprzedam po korzystnej cenie

4 rury żelazne

pochodzące z kotłów parowych, każda rura 10 mtr. długa, 0,80 mtr. średnicy, 13 mm. grubość żelaza.
R. KAŹMIERCZAK, Inowrocław, Królowej Jadwigi 29.
Telefon 413 6155

Rąbałkę do drzewa

szpuntownicę, piłę do szczap, frezarkę żelazną, oraz abrychtmaszynę 600 mm. — posiada na składzie Biuro Techniczne
Aleksander Moszkowski, Inżynierowie, **Warszawa,** Sienna 23. 6280

Mamy korzystnie do oddania

2 lokomobile R. Wolfa

obydwie na 10 atm.

1 PAROWĄ MASZYNĘ WENTYLÓWKĘ, budowa Raupacha, 85 konną
1 PAROWĄ MASZYNĘ 35 konną 6153
1 PAROWĄ MASZYNĘ 15 konną
1 PRASĘ DO CEGIEŁ, system Raupacha, produkującą 20.000 cegieł na dobę.
1 VACUUM aparat miedziany o pojemności 1000 litrów wraz z pompą.
1 BATERJĘ z trzech kotłów miedzianych drażetek.

B. Ziółkowski i S-ka T. z o. p,
Poznań, Emilji Sczanieckiej 4b. Tel. 69-48

Olejnia

z kompletnem urządzeniem zaraz na sprzedaż.
Markowska, Mosina, ul. Tylna.

Maszynę do szycia Singera,

magiel kręcony, — 7 beczek żelaznych,

do benzyny pojemności 200 i 500 ltr. — wszystko używane lecz w bardzo dobrym stanie natychmiast korzystnie do sprzedania,
L. Thomas — skład żelaza — Trzemeszno.
918

Uprasza się o podanie **adresów fabryk** które zechcą się urządzić do fabrykacji dobrze kalkulującego się i bardzo rozpowszechnionego masowego artykułu metalowego. Zgł. do „Rynku Met. i Masz." pod nr. 6134

Mam na sprzedaż kilka wagonów

desek stolarskich 6/4

6135

zeszłorocznego i tegorocznego tarcia.
Fr. Polaszek, tartak, Gostyń.

REDAKTORA-TECHNOLOGA
lub Korespondenta

także zamiejscowego dla spraw technicznych od zaraz poszukujemy. Reflektuje się tylko na siłę zdolną, z rutyną. Zgłoszenia z życiorysem i dokładnem podaniem żądań uprasza się do administracji „KUPCA“ w Poznaniu pod nr. 460.

Fabryka Towarów Metalowych

na Śląsku, która wyrabia przeważnie garnitury do pieców i wszelkie w ten zakres wchodzące wyroby z czarnej blachy, poszukuje od zaraz 6141

zdolnego majstra

który byłby w stanie przedsiębiorstwo zastosować do najnowszych metod produkcyjnych, wprowadzić niektóre nowe rentujące wyroby, obznajomiony z wyrobem narzędzi.

Jedynie rzeczywiście zdolny, doświadczony i obznajomiony z wszelkiemi odnośnemi pracami, wchodzi w rachubę i na wypadek zadowalającej pracy ofiaruje się mu stałą posadę. — Zgłoszenia do: **Inspekt. Pracy, Bielsko.**

SPECJALISTA

organizator fabrykacji toczonych osi wozowych, bryczkowych i powozowych z równoczesną długoletnią praktyką jako **kierownik magazynu** i korespondent polsko-niemiecki poszukuje posady, miejscowość obojętna. Łaskawe zgłoszenia do admin. „Rynku Metalowego i Maszynowego“ pod nr. 5942.

KUPNA

Strugarkę podłóżną

(heblarkę) do żelaza o wymiarach dowolnych

nabędzie Tow. Akc.

„WIEPOFANA“

Wielkopolska Odlewnia i Fabryka Narzędzi i Maszyn

w Poznaniu, Dąbrowskiego 81 6130

Kupimy

1 banię powietrzną

(Druckwindkessel) około 2 m³, zawartości 6 atm. ciśnienia, nową lub używaną w dobrym stanie. Oferty do adm „Rynku Metalow. i Maszyn.“ pod nr. 6111.

Zarząd dóbr Potok Złoty ad Buczacz

poszukuje **stabilki** na 12—15 HP do gorzelni — **komina** żelaznego 25 m długiego składanego, **lokomobili** 6—8 HP wszystko dobrej firmy, do użytku zdolne w dobrym stanie. 480

Szukam kupna 6112

młyna owocowego z walcami kamiennemi

Otto Fimmel, Nowy Tomyśl (Wlkp.)

Lokomobilę

używaną, dobrze utrzymaną, z dobrem, nieuszkodzonem paleniskiem, stosowną do młocarni, **kupię**. Oferty z podaniem fabryki, roku budowy, powierzchni ogrzewalnej, atmosfer pod nr. 6146 do adm. „Rynku Metalowego i Maszynowego.“

444

Lokomobili parowej

używanej na kołach w dobrym stanie — o sile 15 do 20 KM. poszukuje. Zgłoszenia

Zarząd dóbr Nagnanów, p. Chmielów.

Kupię natychmiast używaną podwójnie czyszczącą

młockarnię z motorem

Zgłoszenia z podaniem ceny i miejsca sprzedaży proszę kierować do adm. „Rynku Met. i Maszyn.“ pod nr. 6159

6156

Poszukuję kupna

12 wózków 5 — 8 ton.

nowych o szerok. toru 600 mm., 4 osiowych używanych lub części do nich, jak złożeń osiowych, ram, łożysk i t. p. oraz zapasowych kółek, złożeń osiowych i łożysk.

F. BALCERSKI, Wąbrzeźno (Pomorze).

Poszukujemy parową

lokomobilę przemysłową

w dobrym stanie 80—100 K. M.

MŁYN PAROWY — MOGILNO. 6106

„R. Met.“

WARUNKI DLA INSERENTÓW I ABONENTÓW:

CENY OGŁOSZEŃ: 1/1 str. 130 zł, ½ str. 75 zł, ¼ str. 45 zł, 1/8 str. 25 zł, 1/16 str. 15 zł. Na I. str. okładki 100%, na II. i IV. str. 50%, na III str. 30% dopłaty. W Gdańsku obowiązują powyższe ceny w guldenach. Ogłoszenia z zagranicy oblicza się według osobnej taryfy. W wydaniach specjalnych obowiązuje taryfa inna. Miejscem wykonania zleceń i zapłaty jest Poznań; w kwestjach spornych miarodajny jest Sąd Powiatowy (Okręgowy) w Poznaniu. Na wypadek skargi sądowej, nadzoru sądowego lub konkursu przyznane rabaty upadają. Konto czekowe P. K. O. w Poznaniu Nr. 202-796.

Redaktor naczelny przyjmuje od 12—13 z wyjątkiem soboty.